

ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ
ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ
Κατ/νση Διοίκησης Υγείας και Πρόνοιας

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Η Συναισθηματική Νοημοσύνη ως βασικός συντελεστής της Ηγεσίας και της αποτελεσματικότητας των Εθελοντικών Οργανώσεων. Μελέτη περίπτωσης το «Ελληνικό Ινστιτούτο Έρευνας και Εκπαίδευσης για την Οδική Ασφάλεια και την Πρόληψη & Μείωση των τροχαίων ατυχημάτων “Πάνος Μυλωνάς”»

Φοιτήτρια : Σκόρδου Σταυρούλα

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Μπιτσάνη Ευγενία

Καλαμάτα 2014

1196

Ευχαριστίες

Πριν ξεκινήσει η ανάλυση αυτής της πτυχιακής εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω την Επιβλέπουσα Καθηγήτριά μου και Προϊσταμένη του Τμήματος Διοίκησης Επιχειρήσεων και Οργανισμών του ΤΕΙ Πελοποννήσου, κα. Μπιτσάνη Ευγενία, για την βοήθεια και την στήριξη που μου παρείχε κατά την εκπόνηση της παρούσας πτυχιακής εργασίας.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω την κα. Δανέλλη-Μυλωνά Βασιλική, Πρόεδρο του «Ελληνικού Ινστιτούτου Έρευνας και Εκπαίδευσης για την Οδική Ασφάλεια και την Πρόληψη & Μείωση των τροχαίων ατυχημάτων “Πάνος Μυλωνάς”» για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε ούτως ώστε να μου επιτρέψει να διεξάγω το ερευνητικό μέρος της πτυχιακής μου εργασίας στο Ινστιτούτο, καθώς επίσης και για τη βοήθειά της καθ’ όλη τη διάρκεια της συλλογής των ερωτηματολογίων. Επίσης, θα ήθελα να την ευχαριστήσω για την στήριξή της και την επικοινωνία μαζί της οποιαδήποτε στιγμή χρειαζόμουν κάποια πληροφορία σχετικά με το Ινστιτούτο.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου που ήταν δίπλα μου. Ακόμη θα ήθελα να πω ένα μεγάλο ευχαριστώ στον Κωνσταντίνο Σκαλτσά που με βοήθησε στην εύρεση του «Ελληνικού Ινστιτούτου Έρευνας και Εκπαίδευσης για την Οδική Ασφάλεια και την Πρόληψη & Μείωση των τροχαίων ατυχημάτων “Πάνος Μυλωνάς”» ούτως ώστε να μπορέσω να πραγματοποιήσω το ερευνητικό μέρος της πτυχιακής μου εργασίας. Ένα ακόμη μεγάλο ευχαριστώ, αξίζει σε έναν αφανή ήρωα του οποίου η βοήθεια και η στήριξη ήταν ζωτικής σημασίας.

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	9
ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ	9
1.1. Η δύναμη της Συναισθηματικής Νοημοσύνης	9
1.2. Ηγεσία	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	15
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ – ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ.....	15
2.1. Η έννοια της κοινωνίας.....	15
2.1.1. Η κοινωνία πολιτών	16
2.2. Κοινωνική Οικονομία.....	21
2.2.1. Θεωρίες Κοινωνικής Οικονομίας	21
2.3. Εθελοντικός τομέας.....	26
2.3.1 Θεωρίες του εθελοντισμού	26
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	31
ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ :ΤΟ «ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΔΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΤΡΟΧΑΙΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ “ΠΑΝΟΣ ΜΥΛΩΝΑΣ”».....	31
3.1. Στόχος, Σκοπός και Μέθοδος της έρευνας.....	31
3.2. Το προφίλ της οργάνωσης : Γενικές Πληροφορίες.....	33
3.2.1 Δράσεις του «Ι.Ο.Α.Σ. “ΠΑΝΟΣ ΜΥΛΩΝΑΣ”»	36
3.3. Ανάλυση προσωπικών στοιχείων.....	39
3.4. Ανάλυση του βαθμού επιπέδου Συναισθηματικής Νοημοσύνης.....	40
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	64
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	67
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α.....	70
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β	74

Ευρετήριο Πινάκων

ΠΙΝΑΚΑΣ 1. Η ΗΛΙΚΙΑ ΣΑΣ ΕΙΝΑΙ.....	39
ΠΙΝΑΚΑΣ 2. ΕΠΙΠΕΔΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	40
ΠΙΝΑΚΑΣ 3. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΌΤΑΝ ΕΙΜΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΟΣ ΜΕ ΕΜΠΟΔΙΑ, ΘΥΜΑΜΑΙ ΣΤΙΓΜΕΣ ΠΟΥ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΑ ΠΑΡΟΜΟΙΑ ΕΜΠΟΔΙΑ ΚΑΙ ΤΑ ΞΕΠΕΡΑΣΑ».....	41
ΠΙΝΑΚΑΣ 4. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΜΕΡΙΚΑ ΑΠΟ ΤΑ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΗΣ ΖΩΗΣ ΜΟΥ ΜΕ ΟΔΗΓΗΣΑΝ ΣΤΟ ΝΑ ΕΠΑΝΑΞΙΟΛΟΓΗΣΩ ΤΟ ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΣΗΜΑΝΤΙΚΟ ΚΑΙ ΤΙ ΟΧΙ».....	41
ΠΙΝΑΚΑΣ 5. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ "ΓΕΝΙΚΑ ΔΕΝ ΠΕΡΙΜΕΝΩ ΝΑ ΣΥΜΒΟΥΝ ΚΑΛΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ".....	42
ΠΙΝΑΚΑΣ 6. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΌΤΑΝ ΒΙΩΝΩ ΕΝΑ ΘΕΤΙΚΟ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ, ΞΕΡΩ ΠΩΣ ΝΑ ΤΟ ΚΑΝΩ ΝΑ ΔΙΑΡΚΗΣΕΙ».....	43
ΠΙΝΑΚΑΣ 7. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΑΝΑΖΗΤΩ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΠΟΥ ΝΑ ΜΕ ΚΑΝΟΥΝ ΕΥΤΥΧΙΣΜΕΝΟ».....	44
ΠΙΝΑΚΑΣ 8. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΌΤΑΝ ΕΧΩ ΘΕΤΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ, Η ΕΠΙΛΥΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΕΙΝΑΙ ΕΥΚΟΛΗ ΓΙΑ ΜΕΝΑ».....	45
ΠΙΝΑΚΑΣ 9. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΠΑΡΑΚΙΝΟΥΜΑΙ ΜΕ ΤΟ ΝΑ ΦΑΝΤΑΖΟΜΑΙ ΕΝΑ ΘΕΤΙΚΟ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΠΟΥ ΑΝΑΛΑΜΒΑΝΩ»..	46
ΠΙΝΑΚΑΣ 10. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΣΥΓΧΑΙΡΩ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΟΤΑΝ ΕΧΟΥΝ ΚΑΝΕΙ ΚΑΤΙ ΣΩΣΤΟ».....	46
ΠΙΝΑΚΑΣ 11. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΌΤΑΝ ΑΙΣΘΑΝΟΜΑΙ ΜΙΑ ΑΛΛΑΓΗ ΣΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΟΥ, ΤΕΙΝΩ ΝΑ ΑΝΑΚΑΛΥΠΤΩ ΝΕΕΣ ΙΔΕΕΣ».....	47
ΠΙΝΑΚΑΣ 12. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΌΤΑΝ ΕΙΜΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΟΣ ΜΕ ΜΙΑ ΠΡΟΚΛΗΣΗ, ΠΑΡΑΙΤΟΥΜΑΙ ΕΠΕΙΔΗ ΠΙΣΤΕΥΩ ΟΤΙ ΘΑ ΑΠΟΤΥΧΩ».....	48
ΠΙΝΑΚΑΣ 13. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΒΟΗΘΑΩ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ ΝΑ ΑΙΣΘΑΝΘΟΥΝ ΚΑΛΥΤΕΡΑ ΟΤΑΝ ΕΙΝΑΙ ΣΕ ΚΑΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ».....	49
ΠΙΝΑΚΑΣ 14. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΩ ΤΗΝ ΚΑΛΗ ΜΟΥ ΔΙΑΘΕΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΑ ΜΟΥ ΝΑ ΥΠΕΡΝΙΚΗΣΩ ΤΑ ΕΜΠΟΔΙΑ».....	50
ΠΙΝΑΚΑΣ 15. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «Η ΔΙΑΘΕΣΗ ΜΟΥ ΕΠΙΔΡΑ ΕΛΑΧΙΣΤΑ ΣΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΜΕ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΩ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ».....	51
ΠΙΝΑΚΑΣ 16. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΌΤΑΝ Η ΔΙΑΘΕΣΗ ΜΟΥ ΑΛΛΑΖΕΙ, ΒΛΕΠΩ ΝΕΕΣ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ».....	51
ΠΙΝΑΚΑΣ 17. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΔΕΝ ΕΠΗΡΕΑΖΟΥΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΑ ΤΗΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ ΜΟΥ».....	52
ΠΙΝΑΚΑΣ 18. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΔΕΝ ΠΙΣΤΕΥΩ ΟΤΙ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΟΥ ΜΕ ΒΟΗΘΟΥΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΕΣΗ ΝΕΩΝ ΙΔΕΩΝ».....	53

ΠΙΝΑΚΑΣ 19. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΚΟΛΟ ΝΑ ΕΛΕΓΧΩ ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΜΟΥ»	54
ΠΙΝΑΚΑΣ 20. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΤΑ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΑ ΔΕΝ ΠΑΙΖΟΥΝ ΜΕΓΑΛΟ ΡΟΛΟ ΣΤΟ ΠΩΣ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΩ ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ».....	54
ΠΙΝΑΚΑΣ 21. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΚΟΛΟ ΝΑ ΑΝΤΙΛΗΦΘΩ ΤΑ ΜΗ ΛΕΚΤΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΚΠΕΜΠΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ».....	55
ΠΙΝΑΚΑΣ 22. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΜΕΡΙΚΕΣ ΦΟΡΕΣ ΔΕΝ ΜΠΟΡΩ ΝΑ ΚΑΤΑΛΑΒΩ, ΑΝ ΚΑΠΟΙΟΣ ΜΕ ΤΟΝ ΟΠΟΙΟ ΣΥΝΟΜΙΛΩ, ΜΙΛΑΕΙ ΣΟΒΑΡΑ Η ΑΣΤΕΙΕΥΕΤΑΙ».....	56
ΠΙΝΑΚΑΣ 23. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΑΡΚΕΤΑ ΣΥΧΝΑ ΠΑΡΕΡΜΗΝΕΥΩ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΕΣ ΤΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ».....	57
ΠΙΝΑΚΑΣ 24. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΤΕΙΝΩ ΝΑ ΠΑΡΕΡΜΗΝΕΥΩ ΤΙΣ ΕΚΦΡΑΣΕΙΣ ΣΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΩΝ»	58
ΠΙΝΑΚΑΣ 25. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΜΟΥ ΛΕΝΕ ΟΤΙ ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΚΟΛΟ ΝΑ ΜΟΥ ΜΙΛΗΣΟΥΝ - ΔΕΝ ΕΙΜΑΙ ΠΡΟΣΙΤΟΣ»	59
ΠΙΝΑΚΑΣ 26. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΑΝΤΙΛΑΜΒΑΝΟΜΑΙ ΤΑ ΜΗ ΛΕΚΤΙΚΑ ΜΗΝΥΜΑΤΑ ΠΟΥ ΕΚΠΕΜΠΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ»	59
ΠΙΝΑΚΑΣ 27. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΞΕΡΩ ΤΙ ΑΙΣΘΑΝΟΝΤΑΙ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ΑΠΛΩΣ ΚΟΙΤΑΖΟΝΤΑΣ ΤΟΥΣ».....	60
ΠΙΝΑΚΑΣ 28. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΚΟΛΟ ΝΑ ΚΑΤΑΛΑΒΩ ΠΩΣ ΑΙΣΘΑΝΕΤΑΙ ΚΑΠΟΙΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΟΝΟ ΤΗΣ ΦΩΝΗΣ ΤΟΥ»	61
ΠΙΝΑΚΑΣ 29. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΚΟΛΟ ΓΙΑ ΜΕΝΑ ΝΑ ΚΑΤΑΛΑΒΩ ΓΙΑΤΙ ΚΑΠΟΙΟΙ ΝΙΩΘΟΥΝ ΕΤΣΙ»	62
ΠΙΝΑΚΑΣ 30. ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΑΠΑΝΤΗΣΕΩΝ ΣΤΗΝ ΕΡΩΤΗΣΗ «ΜΟΥ ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΚΟΛΟ ΝΑ ΚΑΝΩ ΣΤΕΝΕΣ ΦΙΛΙΕΣ»	62

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η έννοια της Συναισθηματικής Νοημοσύνης προέκυψε από την ανάγκη εύρεσης μετρήσιμων τάσεων και ικανοτήτων, οι οποίες σε συνδυασμό με την Γνωστική Νοημοσύνη (IQ) θα αποτελούσαν σημαντικούς παράγοντες πρόβλεψης της προσωπικής και επαγγελματικής επιτυχίας των ανθρώπων. Οι ικανότητες της συναισθηματικής νοημοσύνης μπορούν να διδαχθούν και να αναπτυχθούν από τα άτομα καθ' όλη τη διάρκεια της ζωής τους. Το πρώτο στάδιο καλλιέργειας αυτών των ικανοτήτων, είναι η ανάπτυξη της αυτογνωσίας, δηλαδή της αναγνώρισης από τα άτομα, των σκέψεων και των συναισθημάτων τους και ακολουθεί η απόκτηση της ικανότητας να κατανοούν τα συναισθήματα και τις σκέψεις των άλλων, χρησιμοποιώντας αυτές τις πληροφορίες προς όφελος των διαπροσωπικών τους σχέσεων. Στόχος της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη του βαθμού συναισθηματικής νοημοσύνης που διαθέτουν οι ηγέτες των εθελοντικών οργανώσεων, ούτως ώστε η λειτουργία αυτών των οργανώσεων να είναι όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματική. Για το σκοπό αυτό πραγματοποιήθηκε έρευνα στο «Ελληνικό Ινστιτούτο Έρευνας και Εκπαίδευσης για την Οδική Ασφάλεια και την Πρόληψη & Μείωση των τροχαίων ατυχημάτων “Πάνος Μυλωνάς”», μέσω ενός ερωτηματολογίου μέτρησης της συναισθηματικής νοημοσύνης, το οποίο απαντήθηκε από τους εργαζομένους του Ινστιτούτου. Από τα αποτελέσματα της έρευνας αποδεικνύεται ότι, ο βαθμός του επιπέδου της συναισθηματικής νοημοσύνης των εργαζομένων στον συγκεκριμένο οργανισμό είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο και η ηγεσία ασκείται με τέτοιο τρόπο, ώστε να επιτυγχάνεται η αποτελεσματική λειτουργία του.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η συναισθηματική νοημοσύνη αναφέρεται στην ικανότητα του ατόμου να ελέγχει και να ρυθμίζει τα δικά του συναισθήματα και τα συναισθήματα των άλλων και να τα χρησιμοποιεί για να κατευθύνει τη σκέψη και τη δράση του. Αποτελείται από πέντε διαστάσεις, την αυτοεπίγνωση, την αυτορρύθμιση, την παρακίνηση, την ενσυναίσθηση και τις κοινωνικές δεξιότητες, οι οποίες υποδιαιρούνται σε περεταίρω ικανότητες. Εμφανίστηκε για πρώτη φορά το 1920 μέσω της θεωρίας του ψυχολόγου Robert L. Thorndike, ο οποίος υποστηρίζει ότι τα άτομα διαθέτουν πολλούς τύπους νοημοσύνης, εισάγοντας τον όρο κοινωνική νοημοσύνη, εννοώντας την ικανότητα του ατόμου να κατανοεί και να διαχειρίζεται τους άλλους, δρώντας με σωστό τρόπο όσον αφορά τις ανθρώπινες σχέσεις και ορίζοντάς την ως την ικανότητα του ατόμου να αντιλαμβάνεται την εσωτερική του κατάσταση, τα κίνητρό του και τη συμπεριφορά του, καθώς και αυτά των άλλων και να δρα με βάση αυτές τις πληροφορίες. Όμως, οι πρώτοι που εισήγαγαν τον όρο «Συναισθηματική Νοημοσύνη» ήταν οι Peter Salovey και John Mayer, το 1920, ως ένα τύπο νοημοσύνης που εμπεριέχει δεξιότητες επεξεργασίας πληροφοριών συναισθηματικής φύσης. Κατά την διάρκεια των ετών υπήρξαν κι άλλοι επιστήμονες που ανέπτυξαν θεωρίες σχετικά με την συναισθηματική νοημοσύνη, αλλά αυτή η έννοια έγινε ευρέως γνωστή στους ανθρώπους μέσω της δημοσίευσης του βιβλίου του Daniel Goleman (1995), «Emotional Intelligence. Why it can matter more than IQ» και το αφιέρωμα που ακολούθησε στο περιοδικό Times.

Τα άτομα είναι μέλη κάποιας ομάδας. Ο επικεφαλής της ομάδας, ο ηγέτης, θα πρέπει να έχει την ικανότητα να αναπτύσσει, να στηρίζει, να βοηθά και να παρακινεί τα άτομα που συμμετέχουν στην ομάδα του, ούτως ώστε να επιτευχθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο οι στόχοι που έχουν τεθεί. Ο ηγέτης, με βάση την συμπεριφορά και το χαρακτήρα του θα κατευθύνει τους συνεργάτες του, καθώς για να είναι αποτελεσματικός ο ηγέτης θα πρέπει να αναπτύσσει ένα φιλικό κλίμα και να μην αίρει τον εαυτό του σε σχέση με τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας της οποίας ηγείται. Συγκεκριμένα, εκτός από τις ηγετικές ικανότητες που πρέπει να έχει, είναι απαραίτητο να διακατέχεται από τις ικανότητες της συναισθηματικής νοημοσύνης, δηλαδή, θα πρέπει να ταιριάζει με τους ανθρώπους, να έχει την οξύνοια να διαβάσει τις αντιδράσεις και τα συναισθήματα των άλλων, να ηγείται, να οργανώνει και να διευθύνει τις διαφορές που προκύπτουν.

Ως αποτέλεσμα της κατάστασης που βιώνουμε στις μέρες μας, έχουν αυξηθεί και οι ανάγκες για παροχή κοινωνικής φροντίδας και γενικότερα κοινωνικό-υποστηρικτών υπηρεσιών. Γενικότερα, οι νέες ανάγκες που εμφανίζονται στην ελληνική κοινωνία τα τελευταία χρόνια συνδέονται ολοένα και περισσότερο με αιτήματα που αφορούν τόσο τη βελτίωση της καθημερινότητας και της ποιότητας ζωής στις πόλεις και στην επαρχία όσο και, κυρίως, τη διασφάλιση του δικαιώματος της εργασίας σε όλους αλλά και της βελτίωσης της ποιότητας της εργασίας. Στην πραγματικότητα, ο αποκλεισμός καταπολεμάται με την πλήρη και ισότιμη ένταξη στην αγορά εργασίας και την απασχόληση. Τις ανάγκες αυτές έρχονται να καλύψουν οι εθελοντικές οργανώσεις, οι οποίες έχουν ως στόχο την παροχή βοήθειας σε ευπαθείς ομάδες του πληθυσμού και όχι την αποκόμιση κέρδους.

Η παρούσα εργασία, μέσω της βιβλιογραφικής επισκόπησης, της αξιολόγησης του επιπέδου συναισθηματικής νοημοσύνης και της ηγεσίας, στοχεύει στην κατανόηση του ρόλου της συναισθηματικής νοημοσύνης στην αποτελεσματική ηγεσία και αποτελεσματική λειτουργία των εθελοντικών οργανώσεων. Για τον σκοπό αυτό, η παρούσα εργασία χωρίζεται σε τρία κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο, μέσω της ιστορικής αναδρομής και της παράθεσης διαφόρων θεωριών που έχουν αναπτυχθεί, γίνεται κατανοητή η έννοια της συναισθηματικής νοημοσύνης. Επίσης, αναλύονται οι θεωρίες περί ηγεσίας καθώς και οι ικανότητες που πρέπει να έχει ένας συναισθηματικά νοήμονας ηγέτης. Στο δεύτερο κεφάλαιο, η κοινωνική οικονομία προσεγγίζεται μέσω της ανάλυσης του τι είναι κοινωνία καθώς και κοινωνία πολιτών. Επιπλέον, αναλύεται η έννοια των εθελοντικών οργανώσεων. Στο τρίτο και τελευταίο κεφάλαιο, γίνεται η παρουσίαση του «Ελληνικού Ινστιτούτου Έρευνας και Εκπαίδευσης για την Οδική Ασφάλεια και την Πρόληψη & Μείωση των τροχαίων ατυχημάτων “Πάνος Μυλωνάς”», μέσω γενικών πληροφοριών, αναφέρονται οι δράσεις του και ο σκοπός ίδρυσής του. Επίσης, γίνεται η περιγραφική ανάλυση των αποτελεσμάτων του ερωτηματολογίου, που διανεμήθηκε και απαντήθηκε από τους εργαζομένους του Ινστιτούτου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ

Σύμφωνα με τον Daniel Goleman, αυτό που διακρίνει τους επιτυχημένους ηγέτες από τους «απλούς» ηγέτες, δεν είναι η γνωστική νοημοσύνη ή οι τεχνικές δεξιότητες, αλλά είναι η συναισθηματική νοημοσύνη. Η συναισθηματική νοημοσύνη αποτελείται από πέντε δεξιότητες, οι οποίες επιτρέπουν τόσο στους επιτυχημένους ηγέτες όσο και στα άτομα τα οποία ηγούνται, να μεγιστοποιήσουν τις επιδόσεις τους. Οι δεξιότητες αυτές είναι οι εξής: η αυτογνωσία, η αυτορρύθμιση, η παρακίνηση, η ενσυναίσθηση και οι κοινωνικές δεξιότητες. Η αυτογνωσία είναι η ικανότητα του ατόμου να γνωρίζει τα δυνατά και αδύνατα σημεία του καθώς και τις αξίες του και τον αντίκτυπο αυτών στους άλλους. Η αυτορρύθμιση είναι η ικανότητα του ατόμου να ελέγχει και να επαναπροσανατολίζει τις διασπαστικές του παρορμήσεις και διαθέσεις. Η παρακίνηση, είναι η συναισθηματική τάση που ωθεί το άτομο να κυνηγάει με επιμονή και διάρκεια τους στόχους του. Η ενσυναίσθηση είναι η ικανότητα του ατόμου να κατανοεί τις συναισθηματικές απαιτήσεις των άλλων. Τέλος, οι κοινωνικές δεξιότητες, σχετίζονται με την ικανότητα του ατόμου να οικοδομεί σχέσεις με τους άλλους, προκαλώντας τους τις αντιδράσεις που αυτό θέλει. Όλοι γεννιόμαστε με συγκεκριμένα επίπεδα συναισθηματικής νοημοσύνης, αλλά μπορούμε να ενισχύσουμε τις συναισθηματικές μας δεξιότητες μέσα από την εξάσκηση τους.¹

1.1 Η δύναμη της Συναισθηματικής Νοημοσύνης

Σύμφωνα με τον Daniel Goleman (1995), ο όρος συναισθηματική νοημοσύνη περιλαμβάνει την ικανότητα του ατόμου να αναγνωρίζει τα συναισθήματά του, να ελέγχει τις παρορμήσεις του, να χρησιμοποιεί τη λογική, να παραμένει ήρεμο και αισιόδοξο όταν έρχεται αντιμέτωπο με τις αντιξοότητες της ζωής και να μπορεί να ακούει με προσοχή τους άλλους. Η συναισθηματική νοημοσύνη, βασίζεται στην ενδοπροσωπική και διαπροσωπική νοημοσύνη. Αποτελεί σχετικά πρόσφατο όρο, πρωτοεμφανίζεται μόλις το 1990 με εμπνευστές τους Salovey & Mayer (1990), οι

---

¹ Daniel Goleman, What Makes a Leader?, Best of HBR on Emotionally Intelligent Leadership, 2nd Edition, ARTICLE COLLECTION, 1998, σ.σ. 3-12

οποίοι την ορίζουν ως την «ικανότητα ενός ατόμου να αντιλαμβάνεται, τα συναισθήματά του και τα συναισθήματα των άλλων, να τα διαχωρίζει και να τα χρησιμοποιεί ως πηγή ενέργειας, πληροφορίας και επιρροής τόσο του εαυτού του όσο και των άλλων ανθρώπων γύρω του».²

Πριν τον συγκεκριμένο ορισμό και για πολλά χρόνια, η μέτρηση της νοημοσύνης εκφραζόταν με τον δείκτη νοημοσύνης (IQ). Ο Gardner (1983) ήταν από τους πρώτους επιστήμονες που διεύρυνε την έννοια της νοημοσύνης προτείνοντας οχτώ μορφές νοημοσύνης: τη γλωσσική, την μαθηματική, τη λογική, την οπτικοχωρική, την μουσική, την κιναισθητική, την ενδοπροσωπική και τη διαπροσωπική. Στην συνέχεια, ο ορισμός των Mayer & Salovey καθώς και το θεωρητικό μοντέλο που διαμορφώθηκε από αυτούς τους επιστήμονες (Mayer & Salovey 1997) είχε κυρίως γνωστική προσέγγιση. Στο θεωρητικό τους μοντέλο προτείνουν τέσσερις ομάδες συναισθηματικο-γνωστικών ικανοτήτων: ικανότητες αναγνώρισης και έκφρασης των συναισθημάτων στον εαυτό και στους άλλους, ικανότητα αφομοίωσης των συναισθημάτων στη σκέψη και λήψη αποφάσεων, ικανότητες ταυτοποίησης και διάκρισης των συναισθημάτων και ικανότητες χειρισμού των συναισθημάτων για επίτευξη ενός κοινωνικού σκοπού. Στην πορεία η συναισθηματική νοημοσύνη βρήκε ένα περισσότερο αναπτυξιακό μοντέλο, στο πρόσωπο του Daniel Goleman (1998, 2000), ο οποίος όρισε την συναισθηματική νοημοσύνη ως «την ικανότητα ενός ατόμου να αναγνωρίζει τα συναισθήματά του και τα συναισθήματα των άλλων, να τα χειρίζεται αποτελεσματικά και να δημιουργεί κίνητρα για τον εαυτό του». Εμβαθύνοντας, ο Daniel Goleman προχώρησε στις τέσσερις διαστάσεις της συναισθηματικής νοημοσύνης, όπου στην επιστημονική του πορεία σε αυτό τον κλάδο, κατάφερε να εξελίξει. Ειδικότερα, ενώ πριν το μοντέλο παρουσίαζε πέντε κύριους τομείς, το τελικό μοντέλο απλοποιήθηκε συνοψίζοντάς το σε τέσσερις: την αυτοεπίγνωση, την αυτοδιαχείριση, την κοινωνική επίγνωση και τη διαχείριση σχέσεων. Αυτοί οι τομείς περιλαμβάνουν πλέον δεκαοχτώ δεξιότητες αντί των αρχικών είκοσι πέντε.³

Η αυτοεπίγνωση, είναι η ικανότητα να γνωρίζουμε να μαθαίνουμε τα συναισθήματα, τις σκέψεις και τις ανάγκες μας, καθώς και τα δυνατά και αδύνατα σημεία μας. Οι ικανότητες που απορρέουν από την αυτοεπίγνωση είναι η επίγνωση

² Λεύκιος Νεοφύτου & Μαίρη Κουτσελίνη, «Συναισθηματική Νοημοσύνη: Επιστημολογικές αμφισβητήσεις και περιορισμοί», Τμήμα Επιστημών της Αγωγής, Πανεπιστήμιο Κύπρου, σ.σ. 2-6

³ Λεύκιος Νεοφύτου & Μαίρη Κουτσελίνη, «Συναισθηματική Νοημοσύνη: Επιστημολογικές...», ό.π.

των συναισθημάτων μας, που είναι η αναγνώριση του τρόπου με τον οποίο τα συναισθήματά μας επηρεάζουν την επίδοσή μας, καθώς και η ικανότητα να χρησιμοποιούμε τις αξίες μας ως οδηγό για τη λήψη αποφάσεων, η ακριβής αξιολόγηση, που αποτελεί μία ειλικρινή αίσθηση των προσωπικών μας ισχυρών και αδυνάτων σημείων, μια ξεκάθαρη εικόνα για το που χρειαζόμαστε βελτίωση, καθώς και η ικανότητα να μαθαίνουμε από τις εμπειρίες μας και η αυτοπεποίθηση, που εκφράζει το θάρρος που πηγάζει από τη βεβαιότητα που νιώθουμε για τις ικανότητες, τις αξίες και τους στόχους μας. Επιπλέον, η αυτορρύθμιση είναι η ικανότητα να διαχειρίζεται κανείς την εσωτερική του κατάσταση, τις παρορμήσεις και τις διαθέσεις του. Οι ικανότητες που απορρέουν από την αυτορρύθμιση είναι ο αυτοέλεγχος, που αφορά τον αποτελεσματικό χειρισμό των διασπαστικών συναισθημάτων και παρορμήσεων, η αξιοπιστία, που αποτελεί μία επίδειξη τιμιότητας και ακεραιότητας, η ευσυνειδησία, που αφορά την αξιοπιστία και την υπευθυνότητα στην εκπλήρωση υποχρεώσεων, η προσαρμοστικότητα, με την οποία το άτομο επιδεικνύει ευελιξία στο χειρισμό της αλλαγής και των προκλήσεων και η καινοτομία, που αφορά το γεγονός να είναι κάποιος ανοιχτός σε πρωτοποριακές ιδέες, προσεγγίσεις και νέες πληροφορίες. Συμπληρωματικά, η παρακίνηση, είναι η συναισθηματική τάση που ωθεί το άτομο να κνηγάει τους στόχους του με επιμονή και διάρκεια.⁴

Οι ικανότητες που απορρέουν από την παρακίνηση είναι η τάση προς επίτευξη, που αφορά την τάση για βελτίωση ή υπεροχή, η δέσμευση, δηλαδή το να υιοθετήσει κανείς το όραμα και τους στόχους του οργανισμού ή της ομάδας, η πρωτοβουλία, που αφορά την ικανότητα να ενεργοποιεί τους ανθρώπους, ώστε να αρπάζουν τις ευκαιρίες και η αισιοδοξία, που είναι η ικανότητα που τους επιτρέπει να ξεπερνούν αναποδιές και εμπόδια. Επιπρόσθετα, η ενσυναίσθηση, είναι η ικανότητα να αντιλαμβάνεται κανείς τα συναισθήματα και τις ανάγκες των άλλων ανθρώπων και να συμπεριφέρεται ανάλογα. Οι ικανότητες που απορρέουν από την ενσυναίσθηση είναι η κατανόηση των άλλων, δηλαδή το να νιώθει κανείς τα συναισθήματα και την άποψη των άλλων και να δείχνει ενεργό ενδιαφέρον για τις ανησυχίες τους, ο προσανατολισμός προς την παροχή υπηρεσιών, που αφορά την πρόβλεψη, την αναγνώριση και την ανταπόκριση στις ανάγκες των πελατών, η ανάπτυξη των άλλων, δηλαδή το να νιώθει κανείς τις ανάγκες ανάπτυξης των άλλων και να ενθαρρύνει τις ικανότητες τους, ο σωστός χειρισμός της διαφορετικότητας, που αφορά την

---

⁴ Daniel Goleman, What Makes a Leader?....., ό.π.

καλλιέργεια ευκαιριών μέσα από διαφορετικούς ανθρώπους και η πολιτική αντίληψη, δηλαδή το να αντιλαμβάνεται κανείς τις πολιτικές και κοινωνικές τάσεις που υπάρχουν σε έναν οργανισμό. Τέλος, οι κοινωνικές δεξιότητες σχετίζονται με την ικανότητα ενός ατόμου να επικοινωνεί με τους άλλους ανθρώπους, να δημιουργεί σχέσεις και να προκαλεί από τους άλλους τις αντιδράσεις που θέλει.⁵

Οι ικανότητες που απορρέουν από τις κοινωνικές δεξιότητες είναι η επιρροή, που συμβάλλει στη χρήση αποτελεσματικών μεθόδων πειθούς, η επικοινωνία, δηλαδή το να είναι κανείς ανοικτός στην ακρόαση και να στέλνει πειστικά μηνύματα, η ηγεσία, δηλαδή το να εμπνέει και να καθοδηγεί κάποιος τους άλλους, η καταλυτική δράση για αλλαγή, δηλαδή το να ξεκινά, να ενθαρρύνει ή να χειρίζεται κανείς σωστά την αλλαγή, ο χειρισμός διαφωνιών, που επιβάλλει διαπραγματεύσεις, η καλλιέργεια των δεσμών, δηλαδή το να καλλιεργεί κανείς λειτουργικές σχέσεις και η συνεργασία, δηλαδή το να δουλεύει κανείς με άλλους προς την επίτευξη κοινών στόχων. Συνεπώς τα πέντε χαρακτηριστικά της επιτυχίας είναι: η επίτευξη της συναίνεσης, η καλλιέργεια της επαφής, η ενσυναίσθηση, η συνεργασία και η πειθώ.⁶

Εφόσον λοιπόν, η συναισθηματική νοημοσύνη είναι τόσο σημαντική για την επιτυχία και εξέλιξη στο σημερινό επιχειρηματικό κόσμο, το ερώτημα που προκύπτει είναι εάν μπορεί να αναπτυχθεί και με ποιο τρόπο. Οι επιστήμονες πιστεύουν ότι υπάρχει μία γενετική επίδραση σε κάποιες ικανότητες της συναισθηματικής νοημοσύνης, αλλά οι περιβαλλοντικές επιρροές φαίνεται να έχουν την μεγαλύτερη συμμετοχή. Η κατανόηση της σπουδαιότητας της συναισθηματικής νοημοσύνης και η διδασκαλία των δεξιοτήτων αποτελούν το πρώτο βήμα ανάπτυξης. Στη συνέχεια μία εξατομικευμένη προσέγγιση καθώς και η παρακολούθηση και η συζήτηση με έναν καθοδηγητή θεωρείται η πιο αποτελεσματική πρακτική στην πορεία προς την αλλαγή. Η ανάπτυξη της Συναισθηματικής Νοημοσύνης είναι μια αρκετά προκλητική προοπτική, που εξασφαλίζει όχι μόνο επαγγελματική επιτυχία αλλά και μία καλύτερη και πιο ουσιαστική σχέση με τον εαυτό μας, καθώς και προσωπική ικανοποίηση και ολοκλήρωση. Μια προκλητική προοπτική, της οποίας την διαδρομή αξίζει να εξερευνήσει κανείς, μιας και καταλήγει στην «επιτυχία».⁷

⁵ Daniel Goleman, *What Makes a Leader?.....*, ό.π.

⁶ Αννέτα Κλαδογένη, ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ: «Προσλαμβανόμενη κοινωνική αξία της συναισθηματικής νοημοσύνης και του IQ στο χώρο εργασίας», Αθήνα 2008, σ. 4.

⁷ Daniel Goleman, *What Makes a Leader?.....*, ό.π.

1.2 Ηγεσία

Σε άρθρο του, με τεράστια απήχηση στο Harvard Business Review το 2000, ο Daniel Goleman, έκανε λόγο για έξι διαφορετικούς τύπους (στυλ) ηγεσίας, που συνδέονται άμεσα με τις διαστάσεις της συναισθηματικής νοημοσύνης και έχουν διαφορετικές επιδράσεις στην εργασιακή απόδοση και το κλίμα του οργανισμού. Οι τύποι αυτοί είναι: ο καταπιεστικός (coercive), ο οραματιστής (visionary), ο ανθρωπιστικός (affiliative), ο δημοκρατικός (democratic), ο καθοδηγητικός (pacesetting) και ο συμβουλευτικός (coaching). Ο Goleman κατέληξε σε αυτούς τους τύπους ηγεσίας με βάση τα αποτελέσματα έρευνας της Hay/McBer σε 3.871 διευθυντικά στελέχη διεθνώς.⁸

Οι ηγέτες με καταπιεστικό στυλ απαιτούν άμεση υπακοή, στηρίζονται στη δύναμη της θέσης τους και γενικά διακρίνονται από έλλειψη ενσυναίσθησης. Αυτό το στυλ θα μπορούσε να συνοψιστεί με μια έκφραση στο «Κάντε ό,τι σας λέω» και είναι κατά βάση αποτελεσματικό σε περιόδους κρίσης, στα πολύ αρχικά στάδια μιας οργανωσιακής αλλαγής ή όταν υπάρχουν προβληματικοί εργαζόμενοι. Το γενικό αποτέλεσμα αυτού του στυλ ηγεσίας στο οργανωσιακό κλίμα είναι αρνητικό. Από την άλλη πλευρά, ο τύπος του οραματιστή ηγέτη κινητοποιεί τα άτομα προς ένα κοινό όραμα και διακρίνεται από τις ικανότητες συναισθηματικής νοημοσύνης της αυτοπεποίθησης, της ενσυναίσθησης και του καταλύτη αλλαγής. Με μια λέξη θα μπορούσε να συνοψιστεί στη φράση «Ακολουθήστε με» και είναι αποτελεσματικός όταν απαιτείται ένα νέο όραμα ή όταν χρειάζεται να δοθεί μια ξεκάθαρη γραμμή πορείας για τον οργανισμό. Η γενική του επίπτωση στο οργανωσιακό κλίμα είναι θετική. Το ανθρωπιστικό στυλ ηγεσίας δημιουργεί αρμονία και συναισθηματικούς δεσμούς ανάμεσα στα άτομα της ομάδας. Διακρίνεται από τις ικανότητες συναισθηματικής νοημοσύνης της ενσυναίσθησης, του χτισίματος δεσμών και της επικοινωνίας, ενώ το μότο ενός τέτοιου ηγέτη είναι «Οι άνθρωποι είναι πάνω απ' όλα». Το στυλ αυτό είναι αποτελεσματικό όταν χρειάζεται να ενδυναμωθεί η συνοχή της ομάδας ή για την εμπύχωση των ατόμων σε περιόδους κρίσης. Το δημοκρατικό

---

⁸ Daniel Goleman, Leadership That Gets Results, Best of HBR on Emotionally Intelligent Leadership, 2nd Edition, ARTICLE COLLECTION, 1998, σ.σ. 15-28

στυλ οδηγεί σε συναίνεση μέσω συμμετοχικών διαδικασιών και διακρίνεται από τις συναισθηματικές ικανότητες της επικοινωνίας και της συνεργασίας.⁹

Ο δημοκρατικός ηγέτης ζητά πάντα τη γνώμη των άλλων και είναι αποτελεσματικός όταν χρειάζεται να υπάρξει κοινή συναίνεση ή να εισακουστεί η γνώμη της πλειοψηφίας των εργαζομένων. Η επίδραση στο οργανωσιακό κλίμα είναι θετική. Στη συνέχεια, το καθοδηγητικό στυλ θέτει υψηλά κριτήρια απόδοσης και διακρίνεται από τις συναισθηματικές ικανότητες της ευσυνειδησίας, των κινήτρων επιτυχίας και της πρωτοβουλίας. Το στυλ συνοψίζεται στη φράση «Κάντε ό,τι κάνω, τώρα» και δουλεύει καλύτερα όταν υπάρχει η ανάγκη για γρήγορα αποτελέσματα από μια ενθουσιώδη και ικανή ομάδα. Όμως το οργανωσιακό κλίμα επηρεάζεται αρνητικά γιατί καταπιέζεται η δημιουργικότητα και δημιουργείται μια ατμόσφαιρα ασφυξίας. Τέλος, το συμβουλευτικό στυλ δίνει έμφαση στην περαιτέρω ανάπτυξη των εργαζομένων και διακρίνεται από τις ικανότητες της ανάπτυξης άλλων, της ενσυναίσθησης και της αυτεπίγνωσης. Συνοψίζεται στο «Δοκιμάστε αυτό» και είναι αποτελεσματικό για τη βελτίωση και ανάπτυξη του εργατικού δυναμικού και την αξιοποίηση των δυνατοτήτων του. Οι πραγματικά επιτυχημένοι και αποτελεσματικοί ηγέτες δεν χρησιμοποιούν μόνο ένα απ' αυτά τα στυλ, αλλά διαθέτουν «ευλυγισία» και εναλλάσσουν τα στυλ ανάλογα με τις ανάγκες που βλέπουν ότι δημιουργούνται στην επιχείρηση. Ο Goleman θεωρεί ότι οι ηγέτες που επιδεικνύουν τέσσερα από τα έξι στυλ και κυρίως το οραματιστικό, το δημοκρατικό, το ανθρωπιστικό και το συμβουλευτικό δημιουργούν το καλύτερο οργανωτικό κλίμα στις επιχειρήσεις τους και επιτυγχάνουν τις μεγαλύτερες επιδόσεις.¹⁰

---

⁹ Daniel Goleman, *Leadership That Gets Results*, Best of HBR on Emotionally Intelligent..., ό.π.

¹⁰ Daniel Goleman, *Leadership That Gets Results*, Best of HBR on Emotionally Intelligent..., ό.π.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ – ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

2.1. Η έννοια της κοινωνίας

Ο όρος κοινωνία (society) ως έννοια προέρχεται από τη λατινική λέξη Societas, η οποία με τη σειρά της προέρχεται από το ουσιαστικό socius που χρησιμοποιήθηκε για την περιγραφή μιας αλληλεπίδρασης μεταξύ των ανθρώπων που είναι φιλική, ή τουλάχιστον πολιτική. Από την άποψη της κοινωνιολογίας, η κοινωνία αντιπροσωπεύει ένα σύνολο συνειδητών ανθρώπινων σχέσεων που βασίζονται σε κοινές πολιτισμικές παραστάσεις, ενώ από την σκοπιά της Ανθρωπολογίας, οι ανθρώπινες κοινωνίες οργανώνονται συνήθως σύμφωνα με τα αρχικά μέσα επιβίωσής τους. Οι κοινωνικοί επιστήμονες έχουν προσδιορίσει τις κοινωνίες με διάφορους όρους, για παράδειγμα, σύμφωνα με την σκοπιά της Πολιτικής, οι κοινωνίες μπορούν να οργανωθούν σύμφωνα με την πολιτική δομή τους. Ανάλογα με το αυξανόμενο μέγεθος και την πολυπλοκότητα, υπάρχουν ζώνες, φυλές και κρατικές κοινωνίες. Αυτές οι δομές μπορούν να έχουν τις ποικιλίες βαθμών της πολιτικής δύναμης, ανάλογα με τα πολιτιστικά, γεωγραφικά, και ιστορικά περιβάλλοντα τα οποία αυτές οι κοινωνίες πρέπει να υποστηρίξουν.¹¹

Οι ανθρώπινες κοινωνίες χαρακτηρίζονται από τις σχέσεις (κοινωνικές σχέσεις) μεταξύ ατόμων που μοιράζονται έναν κοινό πολιτισμό, έτσι μια δεδομένη κοινωνία μπορεί να περιγραφεί ως το άθροισμα των σχέσεων αυτών μεταξύ των ιδρυτικών μελών της. Με τον όρο κοινωνία εννοείται το σύνολο των ανθρώπων που συμβιώνουν σε κάποιον τόπο ή σε μία ιστορική περίοδο και έχει ευρεία ή στενή εφαρμογή ως έννοια. Σε έναν εναλλακτικό ορισμό ως κοινωνία φέρεται η διαρκής στο χρόνο συνεργατική ομάδα, τα μέλη της οποίας ανέπτυξαν οργανωμένα πρότυπα σχέσεων μέσω της διαρκούς αλληλεπίδρασής τους. Οι τύποι κοινωνιών είναι κατηγορίες κοινωνικών ομάδων που διαφέρουν σύμφωνα με τις στρατηγικές επιβίωσης. Αν και οι άνθρωποι έχουν καθιερώσει πολλούς τύπους κοινωνιών καθ' όλη τη διάρκεια της ιστορίας, οι ανθρωπολόγοι τείνουν να ταξινομήσουν τις διαφορετικές κοινωνίες σύμφωνα με το βαθμό στον οποίο οι διαφορετικές ομάδες

---

¹¹ Δρ. Νίκος Γιαννής: Τι είναι η κοινωνία πολιτών,, Αθήνα, Μάιος 2002, σ. 1-2.

μέσα σε μια κοινωνία έχουν άριστη πρόσβαση στα πλεονεκτήματα όπως οι πόροι, το γόητρο, ή η δύναμη. Ουσιαστικά όλες οι κοινωνίες έχουν αναπτύξει κάποιο βαθμό ανισότητας μεταξύ των ανθρώπων τους μέσω της διαδικασίας της κοινωνικής στρωματοποίησης, του τμήματος των μελών μιας κοινωνίας στα επίπεδα με τον άριστο πλούτο, του γόητρου, ή της δύναμης. Οι κοινωνιολόγοι τοποθετούν τις κοινωνίες σε τρεις ευρείες κατηγορίες: τις προβιομηχανικές, τις βιομηχανικές, και τις μεταβιομηχανικές.¹²

2.1.1. Η κοινωνία πολιτών

Οι πυλώνες μιας σύγχρονης, ανοιχτής, δημοκρατικής και ευημερούσας κοινωνίας είναι τρεις: πρώτον, μια υγιώς λειτουργούσα οικονομία της αγοράς, δεύτερον, μια αποτελεσματική, διαφανής, κοντά στον πολίτη δημόσια σφαίρα συντεταγμένων λειτουργιών και τέλος, μια σφριγηλή και ανεξάρτητη από ιδιωτικές, κομματικές ή κυβερνητικές επιρροές κοινωνία πολιτών. Η κοινωνία πολιτών είναι ένα σύνολο ποικίλων μη κυβερνητικών θεσμών αρκετά ισχυρών ώστε να αντισταθμίζουν το κράτος, και που ενώ δεν το εμποδίζουν να εκπληρώσει το ρόλο του ως εγγυητή της ειρήνης και διαιτητή μεταξύ μεγάλων συμφερόντων, μπορούν ωστόσο να το εμποδίσουν να κυριαρχήσει και να εκμηδενίσει το υπόλοιπο της κοινωνίας. Οι παράγοντες που καθιστούν την παρουσία της κοινωνίας πολιτών απαραίτητη είναι η επιτάχυνση των τεχνολογικών εξελίξεων η οποία καθιστά το θεσμικό πλαίσιο που ρυθμίζει όσα θέματα συνδέονται με αυτές παρωχημένο, η διεθνοποίηση της πληροφορικής και της επικοινωνίας, έτσι ώστε να σημειώνεται όλο και συχνότερα υπέρβαση του πλαισίου του έθνους/κράτους και τέλος, με την εμβάθυνση της δημοκρατίας, τη συνεχή βελτίωση της παιδείας και την κατά συνέπεια αυξημένη πληροφόρηση, το ενδιαφέρον και τον προβληματισμό του μέσου πολίτη και ψηφοφόρου για τα κοινά, το έργο διακυβέρνησης κάθε χώρας καθίσταται όλο και πιο δύσκολο και η κάθε απόφαση μείζονος σημασίας απαιτεί όλο και περισσότερη προετοιμασία, διάλογο και χρόνο. Σε παγκόσμιο επίπεδο, οι ερμηνείες αναφορικά με το τι συνίσταται «κοινωνία πολιτών» έχουν κοινή αφετηρία τη σχέση κράτους-πολίτη, αλλά διαφοροποιούνται ανάλογα με τη χώρα από την οποία προέρχονται, την ιστορική στιγμή που προέκυψαν, την ιδεολογική τοποθέτηση και την πολιτική

¹² Δρ. Νίκος Γιαννης: Τι είναι η κοινωνία πολιτών..., ό.π.

κουλτούρα των κοινωνιών που τις διαμόρφωσαν. Έτσι, η κοινωνία πολιτών αναφέρεται κυρίως στις οργανωμένες ομάδες πολιτών που επιδιώκουν από κοινού την επίτευξη ενός κοινωφελούς- κατά την εκτίμησή τους βεβαίως- σκοπού. Η κοινωνία πολιτών σε επίπεδο ατόμων απαρτίζεται μόνο από ενεργούς πολίτες. Ο John Stuart Mill διακρίνει τους πολίτες σε ενεργούς και παθητικούς και διευκρινίζει ότι συνήθως οι κυβερνώντες προτιμούν τους δεύτερους επειδή είναι πολύ πιο εύκολο να εξουσιάζεις υπηκόους υπάκουους ή αδιάφορους, αλλά η δημοκρατία, όπως λέει, έχει ανάγκη από τους πρώτους.¹³

Έκφραση της κοινωνίας πολιτών είναι τόσο οι παραδοσιακοί θεσμοί κοινωνικής εκπροσώπησης και συμμετοχής όσο και οι σύγχρονες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Στην παραδοσιακή κοινωνία πολιτών συγκαταλέγονται επομένως οι οργανώσεις των παραγωγικών τάξεων, η τοπική αυτοδιοίκηση, τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης και κατά μία θεώρηση η εκκλησία. Οι φορείς της κοινωνίας πολιτών, σύλλογοι, σωματεία, οργανισμοί μη κερδοσκοπικοί, που δρουν στην Περιφέρεια αγωνιούσαν και περίμεναν το νομοσχέδιο 4019/2011 (Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και λοιπές διατάξεις) για να τους δώσει τη δυνατότητα, όπως σε όλη την Ευρώπη, να δημιουργήσουν κοινωνικές επιχειρήσεις, για να καταπολεμήσουν την ανεργία και να δημιουργήσουν κοινωνικό κεφάλαιο που τόσο ανάγκη το έχει η Ελληνική περιφέρεια ελλείπει θεσμών και υποδομών στον τομέα της κοινωνικής πρόνοιας και αλληλεγγύης, του πολιτισμού και της προστασίας του περιβάλλοντος. Η κοινωνία πολιτών μεταξύ δημοσίου και ιδιωτικού, συνεισφέρει στον εξωκοινοβουλευτικό έλεγχο της συντεταγμένης πολιτικής εξουσίας, δεν αποδέχεται το μονοπώλιο των πολιτικών κομμάτων και του κράτους στην παραγωγή πολιτικής, θέτει σε αμφισβήτηση την παραδοχή ότι μόνο ο ιδιωτικός τομέας διακρίνεται για την υψηλή του αποτελεσματικότητα, επιτελώντας μια ξεχωριστή κοινωνική λειτουργία συμπληρώνει την αδυναμία ή την έλλειψη θέλησης τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα, ως τρίτος τομέας της οικονομίας.¹⁴

Ως χώρος αγωγής και αξιών του πολίτη, διασφαλίζει τη συμμετοχή των πολιτών στα κοινά, χαρακτηρίζοντας μια συμμετοχική, αλληλοελεγχόμενη και δημοκρατική κοινωνία, επιτελεί μια εκπολιτιστική και παιδαγωγική αποστολή,

¹³ Αλέξανδρος Αφουξενίδης, Η αυταπάτη της παγκόσμιας κοινωνίας πολιτών, Σημειώσεις μαθήματος Κοινωνιολογίας, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, σ.σ. 1-2

¹⁴ Νίκος Γιαννής, Τι είναι η κοινωνία πολιτών,, Αθήνα, Μάιος 2002, σ.σ. 3-4

συμβάλλοντας, μεταξύ άλλων, ιδιαίτερα στην κατανόηση και προσέγγιση του άλλου, του διαφορετικού και την καλλιέργεια της έμπρακτης ισοτιμίας μεταξύ όλων των ανθρώπων, προσφέρει μια δημιουργική και κοινωνική διέξοδο στη διαχείριση του ελεύθερου χρόνου, συμμετέχει στη δημιουργία υπεύθυνων, αλληλέγγυων, ηθικών και αυτεξούσιων ατόμων, αναδεικνύει τον εθελοντισμό και την προσφορά στον άνθρωπο. Ως ηθικές και κοινωνικές αξίες συμβάλλει στην τόνωση της συντροφικότητας και της αλληλεγγύης ως ζωτικό αντιστάθμισμα στο ανταγωνιστικό περιβάλλον της εποχής μας και τέλος, εκπαιδεύει σε σχέση με τη σημασία και τους τρόπους της συλλογικής εργασίας για έναν κοινωφελή σκοπό. Ενώ, ως εγκόσμια δύναμη, εκκοσμικεύει τις θρησκευτικές αξίες και την ηθική και αποδυναμώνει τις μεταφυσικές απλουστεύσεις, δοξασίες και παραπλανήσεις, δυσπιστεί ως προς το κυνικό στερεότυπο του σύγχρονου πολιτικού ρεαλισμού πως "η πολιτική είναι η τέχνη του εφικτού", αποδίδοντας τη σημασία που αξίζει και στις προθέσεις των πολιτικών δρώντων, ανεξαρτήτως αμέσου και απτού αποτελέσματος, αλλά και στοχεύοντας σε ποιοτικά άλματα και υπερβάσεις, προσβλέπει σε μακροπρόθεσμες συλλογικές στοχεύσεις καθώς είναι απαλλαγμένη από εκλογικές δεσμεύσεις και αποδεσμεύει τις απαραίτητες για την πρόοδο της κοινωνίας δυνάμεις της τόλμης, των ρηξικέλευθων πρωτοβουλιών, της ελευθερίας έκφρασης και της αναζήτησης συναινέσεων. Οι διεθνείς συνθήκες, το Σύνταγμα, το εσωτερικό δίκαιο και βέβαια το κράτος, με την έννοια όλων των πολιτειακών λειτουργιών, είναι τα ανώτατα αντικείμενα σεβασμού από τους πολίτες της κοινωνίας πολιτών, όχι μόνο ως γράμμα, τυπολατρικά, αλλά πρώτα απ' όλα το ίδιο το πνεύμα τους. Επίσης, ο πολίτης με αυτήν την έννοια δεν έχει μόνο δικαιώματα αλλά και υποχρεώσεις και αυτές οι δύο όψεις της κοινωνικής του ένταξης είναι ισότιμες μεταξύ τους.¹⁵

Η κοινωνία πολιτών με την τοπική ή την παγκόσμια μορφή της, έχει κεντρίσει το ενδιαφέρον τουλάχιστον δέκα χρόνια περίπου και έχει συσχετισθεί σχεδόν με τα πάντα, με την δημοκρατία, τον πόλεμο, την κοινωνική μεταρρύθμιση, τα κοινωνικά κινήματα, ακόμη και την τρομοκρατία. Το βασικό σημείο αναφοράς των αναλύσεων περί κοινωνίας πολιτών είναι ότι η παγκόσμια κοινωνία πολιτών αποτελεί ένα είδος μετατόπισης από το έθνος-κράτος προς μια κατεύθυνση, όπου το τελευταίο θα αντικατασταθεί από την «παγκόσμια κοινωνία». Οι θεωρίες περί κοινωνίας πολιτών από την Αναγέννηση μέχρι και σήμερα, συχνά έβλεπαν την ανθρώπινη ανάπτυξη ως

---

¹⁵ Νίκος Γιαννής, Τι είναι η κοινωνία πολιτών..., ό.π.

μια γραμμική διαδικασία προς τον «εκπολιτισμό». Τα ειδικά χαρακτηριστικά της παγκόσμιας κοινωνίας πολιτών αφορούν τον ειδικό ρόλο που παίζουν οι διάφοροι μη-κρατικοί φορείς στη διαμόρφωση πολιτικών και συγκεκριμένων δράσεων που θεωρούνταν παλιότερα ως αποκλειστική φροντίδα του κράτους. Ίσως η μοναδική διαφορά που υπάρχει σε θεωρητικό τουλάχιστον υπόβαθρο, έγκειται στο ότι η παγκόσμια κοινωνία πολιτών φαίνεται να αποτελεί μια ριζική τομή με το παρελθόν, με την έννοια ότι το έθνος-κράτος δεν μπορεί να αποτελεί τον βασικό ρυθμιστικό παράγοντα της διεθνούς πολιτικής κοινότητας. Η βασική ιδέα της παγκόσμιας κοινωνίας πολιτών παρουσιάζει δύο χαρακτηριστικά, το ένα αφορά την ενσωμάτωση και προβολή της ιδέας μια παγκόσμιας ηθικής τάξης, η οποία και είναι απαραίτητη για την πρόοδο και την ανάπτυξη του ανθρώπου. Το άλλο, προωθεί την άποψη ότι ήδη έχει δημιουργηθεί μια παγκόσμια κοινότητα η οποία θα πρέπει να εκφραστεί αποκλειστικά και μόνο μέσα από τις μορφές που παίρνει η παγκόσμια κοινωνία πολιτών. Η παγκόσμια κοινωνία πολιτών ελαχιστοποιεί τις πολιτικές ή κοινωνικές συγκρούσεις και μεγιστοποιεί τα πεδία της ατομικής και συλλογικής δράσης και ελευθερίας υποκαθιστώντας σταδιακά τα έθνη-κράτη. Ένα από τα βασικά προβλήματα της θεωρίας του τι είναι και πως ορίζεται η τοπική και η παγκόσμια κοινωνία πολιτών σχετίζεται με την αδυναμία να βρεθεί ένας τρόπος να συνδεθεί με την εμπειρική πραγματικότητα. Το σημαντικότερο πρόβλημα της θεωρητικής συγκρότησης της παγκόσμιας κοινωνίας πολιτών αφορά τη σχέση με το έθνος-κράτος. Η έννοια της κοινωνίας πολιτών εμπεριέχει την αντίληψη ότι το κράτος συνήθως είναι καταπιεστικό και διεφθαρμένο και για αυτό τον λόγο πρέπει να ελέγχεται από τους φορείς των πολιτών. Η συγκροτημένη παγκόσμια κοινωνία πολιτών δεν υπάρχει χωρίς την αναγκαία κρατική υποστήριξη, καθώς ένα μεγάλο μέρος των δράσεών της προέρχεται από κρατικές χρηματοδοτήσεις. Με αυτή την έννοια, η παγκόσμια κοινωνία πολιτών ενδυναμώνεται κυρίως λόγω της ύπαρξης του κράτους και δεν μπορεί να υπάρξει ανεξάρτητα ή χωρίς αυτό, οπότε οι φορείς της αποτελούν ένα τμήμα της εθνικής και υπερεθνικής εξουσίας και αντλούν δύναμη από αυτήν. Η αποδυνάμωση του έθνους-κράτους και ως συνέπεια των κυβερνήσεων, έχει σημαίνει την απαρχή της παγκόσμιας διακυβέρνησης από την κοινωνία των πολιτών.¹⁶

Η σχετικά πρόσφατη εμφάνιση και ευρεία διάδοση της έννοιας «κοινωνία των πολιτών» συμπίπτει με τις ταχύτατες αλλαγές και αναδιοργανώσεις σε μια σειρά

¹⁶ Αλέξανδρος Αφουξενίδης, *Η αυταπάτη...*, σ. 3-4

διαφορετικών και αλληλένδετων τομέων, όπως η τεχνολογία, η εργασία, η οικονομία, η πολιτική και η κοινωνική ζωή και τα πολιτισμικά πρότυπα. Η έννοια αυτή, αναφέρεται στη δράση των πολιτών ως μονάδων, οι οποίες συνιστούν ενδεχομένως ένα άθροισμα πρωτογενών πολιτικών υποκειμένων, χωρίς αυτά να συναρθρώνονται απαραίτητα σε ένα ενιαίο υποσύνολο πέραν της εθνικής - κρατικής συγκρότησης και ταυτότητας, όπου βασική της προϋπόθεση είναι η αποκατάσταση της κοινωνικής συμμετρίας και ο περιορισμός της κρατικής εξουσίας. Οι πολίτες, με αυτήν την έννοια είναι τα συνειδητά μέλη της οιονεί γενικής συνέλευσης του κράτους, οι οποίοι όμως δεν συγκροτούν οργανωμένα συλλογικά πολιτικά υποκείμενα. Ο πολίτης της κοινωνίας των πολιτών τείνει να ενδιαφέρεται για τον δημόσιο χώρο και τους άλλους πολίτες γύρω του όσο ενδιαφέρεται και για τον εαυτό του. Αυτή η λεπτή και σε συνεχή αναδιάταξη ισορροπία χαρακτηρίζει μια νέα δημοκρατική ποιότητα, μια βαθύτερη δημοκρατική συμπεριφορά, την κοινωνία των πολιτών. Η «Κοινωνία των Πολιτών» έχει την ανάγκη της σύμπραξης πολιτών πέρα των τοπικών συνόρων, σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο για τη διαμόρφωση της Κοινωνίας της Ευημερίας. Η συμμετοχή στο πλαίσιο της κοινωνίας των πολιτών, προϋποθέτει ως ατομική στάση κατ' ελάχιστον τον ενσυνείδητο, πλήρη και ανεπιφύλακτο σεβασμό της συνταγματικής δημοκρατίας, των δικαιωμάτων του ανθρώπου και όλων των διεθνών συνθηκών, ωστόσο κατά κανόνα απουσιάζει η τάση προς την περαιτέρω οργανωμένη εμπάθυνση και την καθημερινή επιδίωξη όλων των παραπάνω στο πεδίο που ο κάθε ενεργός πολίτης επιλέγει, προκειμένου να προσδίδεται στη δημοκρατία και το κράτος δικαίου ένα όλο και περισσότερο ποιοτικό περιεχόμενο. Τέλος η συμμετοχή στην κοινωνία των πολιτών προϋποθέτει έναν ενημερωμένο πολίτη που προβληματίζεται σε σχέση με τα βασικά ερωτήματα της ανθρώπινης ύπαρξης, της κοινωνικής συνύπαρξης και της διαχείρισης των κοινών υποθέσεων. Έτσι το περιεχόμενο της κοινωνίας των πολιτών είναι ευρύτερο αυτού της κοινωνίας πολιτών. Το ίδιο και ο αριθμός των προσώπων που θεωρούνται και θεωρούν τους εαυτούς τους ότι μετέχουν σε αυτήν. Στην κοινωνία των πολιτών συμμετέχουν κατά βάση πολίτες με την παραπάνω έννοια ή ενεργοί πολίτες, αλλά κατά κανόνα απουσιάζει το στοιχείο της οργανωμένης δράσης ομάδων πολιτών.¹⁷

---

¹⁷ Αλέξανδρος Αφουξενίδης, Η αυταπάτη..., ό.π

2.2. Κοινωνική Οικονομία

Ο τρίτος τομέας ή τομέας της κοινωνικής οικονομίας, έχει αρχίσει να εμφανίζεται και να αναπτύσσεται στις προηγμένες, αλλά και στις αναπτυσσόμενες οικονομίες ανάμεσα στο κράτος και στην αγορά. Αφορά στο ευρύ πεδίο της αλληλέγγυας οικονομίας. Κατά κύριο λόγο πρόκειται για πρωτοβουλία των πολιτών χωρίς να έχουν απώτερο σκοπό το οικονομικό κέρδος. Δεν υπάρχει ένας κοινά αποδεκτός ορισμός για τον τρίτο τομέα. Ένας από τους ορισμούς που υπάρχουν τον ορίζουν ως «την οικονομική αποτύπωση των δραστηριοτήτων των φορέων της κοινωνίας πολιτών στα πλαίσια μιας μη κερδοσκοπικής οικονομικής λογικής που αναπτύσσεται με σκοπό την ανάπτυξη της αλληλέγγυας, συνεταιριστικής οικονομίας, αλλά και την καινοτομική οικονομία της γνώσης με κοινωφελή χαρακτήρα». Τα όρια του τρίτου τομέα είναι ασαφή καθώς διαπλέκονται με αυτά του κράτους, της αγοράς αλλά και των ανεπίσημων (άτυπων) κοινωνικών δικτύων. Ένας γενικότερος και περισσότερος περιγραφικός ορισμός του τρίτου τομέα είναι ο εξής: «Οι πάσης φύσεως οργανώσεις που έχουν διάρκεια, έχουν θέσει λίγο πολύ συγκεκριμένους κοινωνικούς σκοπούς, είναι μη κερδοσκοπικές και λειτουργούν αυτοκατευθυνόμενα και ανεξάρτητα από την αγορά και το κράτος ανήκουν στον Τρίτο Τομέα». Ο τρίτος τομέας συνδέεται περισσότερο με τον μη κερδοσκοπικό τομέα, από ότι με τον κερδοσκοπικό, όπου οι ενώσεις προσώπων και τα ιδρύματα καταλαμβάνουν κυρίως το πεδίο, ενώ τα ταμεία αλληλοβοήθειας-σωματεία αλληλοβοήθειας ή ταμεία και οι συνεταιρισμοί αφορούν πιο πολύ το πεδίο της κοινωνικής οικονομίας. Μελέτες έχουν δείξει ότι ο τρίτος τομέας, αν και ανεξάρτητος από τον δημόσιο-κρατικό αλλά και από τους αμιγώς ιδιωτικούς φορείς είναι σε μεγάλο ποσοστό υποβοηθούμενος σε επίπεδο χρηματοδότησης από τα κράτη.¹⁸

2.2.1 Θεωρίες Κοινωνικής Οικονομίας

Οι καταβολές της κοινωνικής οικονομίας είναι, τόσο θρησκευτικές, με ρίζες στον καθολικισμό ή και τον προτεσταντισμό, όσο και λαϊκές, ενώ οι πολιτικές της πηγές βρίσκονται σε περισσότερα του ενός πολιτικά ρεύματα: στο φιλελευθερισμό

¹⁸ Μαρία Τελεμέ, Ο ρόλος της κοινωνικής οικονομίας στην περίοδο της οικονομικής κρίσης και η συμβολή της στην απασχόληση, Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Αθήνα, Σεπτέμβριος 2012, σ. 12-19

των Dupoyer, Mill και, στον ριζοσπαστισμό του Leon Bourgois, στο σοσιαλισμό και στον κομμουνισμό. Η καθιέρωση του όρου οφείλεται στις δημοσιεύσεις του Dupoyer και όχι μόνο, στα τέλη του 19ου αιώνα. Οι παράγοντες, που προκάλεσαν τότε τη γέννηση της κοινωνικής οικονομίας, ήταν ιδίως τα κοινωνικά προβλήματα ενός μεταβαλλόμενου κόσμου, με το πέρασμα από την αγροτική στη βιομηχανική κοινωνία. Οι οργανωτικές μορφές κοινωνικής οικονομίας, που εμφανίστηκαν τον 19^ο αιώνα στις ευρωπαϊκές χώρες, ως πρακτική των θεωριών των θεμελιωτών της και οι οποίες δεν ταυτίστηκαν απαραίτητα με κάποιο νομικό καθεστώς, απέκτησαν πολλά οργανωτικά σχήματα, θέτοντας διάφορους σκοπούς. Στις μέρες μας μια πολύ σημαντική εξέλιξη στον τομέα της κοινωνικής οικονομίας είναι η ψήφιση του νόμου 4019/2011, «Κοινωνική Οικονομία και Κοινωνική Επιχειρηματικότητα και λοιπές διατάξεις», όπου περιγράφεται ο τρόπος λειτουργίας των κοινωνικών επιχειρήσεων αλλά και ποιο ακριβώς είναι το σωστό τους πλαίσιο και σύμφωνα με τον οποίο ως Κοινωνική Οικονομία ορίζεται «το σύνολο των οικονομικών, επιχειρηματικών, παραγωγικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων, οι οποίες αναλαμβάνονται από νομικά πρόσωπα ή ενώσεις προσώπων των οποίων ο καταστατικός σκοπός είναι η επιδίωξη του συλλογικού οφέλους και η εξυπηρέτηση γενικότερων κοινωνικών συμφερόντων».¹⁹

Η κοινωνική οικονομία προσφέρει κοινωνικό έργο και δυνατότητες στην απασχόληση. Είναι το σύνολο των ιδιωτικών τυπικά συγκροτημένων επιχειρήσεων με αυτονομία αποφάσεων και ελευθερία συμμετοχής που έχουν δημιουργηθεί για την εξυπηρέτηση των αναγκών των μελών τους μέσα από την αγορά, παράγοντας αγαθά και παρέχοντας υπηρεσίες, ασφάλεια και χρηματοδότηση μεταξύ των μελών τους, τα οποία έχουν μια ψήφο για κάθε μέλος. Συνδέεται με κοινωνικές πρωτοβουλίες, με τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, με κοινωνικές συμπράξεις και είναι ένας αναδυόμενος τομέας της οικονομίας. Είναι ένα πεδίο της οικονομίας που αναδεικνύει και τον εθελοντισμό. Περιλαμβάνει οικονομικές δραστηριότητες που αναλαμβάνονται από επιχειρήσεις και οργανισμούς, κυρίως συνεταιρισμούς, κοινωνίες αλληλοβοήθειας και σωματεία, η ίδρυση και η λειτουργία των οποίων διέπονται από κάποιες αρχές. Σκοπός τους είναι η παροχή υπηρεσιών προς τα μέλη τους ή την κοινωνία, χωρίς την επιδίωξη κέρδους, έχουν ανεξάρτητη διοίκηση, εφαρμόζουν δημοκρατική διαδικασία λήψης αποφάσεων και τέλος, αποδίδουν προτεραιότητα στα άτομα και στην εργασία

---

¹⁹ Μαρία Τελεμέ, Ο ρόλος της κοινωνικής οικονομίας..., σ.σ. 13-17

έναντι του κεφαλαίου κατά τη διανομή του εισοδήματος. Τα χαρακτηριστικά της Κοινωνικής Οικονομίας είναι ότι τα άτομα συμμετέχουν εκούσια, εκφραζόμενα δημοκρατικά, οι επιχειρήσεις/οργανισμοί λειτουργούν στο πλαίσιο της κοινωνίας με σκοπό την κάλυψη των αναγκών των πολιτών. Πρωταρχικός στόχος της κοινωνικής οικονομίας δεν είναι η κατανάλωση ως αυτοσκοπός, αλλά η κάλυψη αναγκών, μέσω της ισοδύναμης κατανομής των πόρων και η ανάπτυξη σχέσεων αλληλεγγύης. Είναι μια οικονομία που δραστηριοποιείται σε μικρό τοπικό επίπεδο, εκφράζει μια άλλη ηθική, ένα άλλο σύστημα αξιών διαφορετικό από αυτό της καπιταλιστικής κερδοσκοπικής οικονομίας. Περιλαμβάνει τις οικονομικές δραστηριότητες των επιχειρήσεων, κυρίως με τη μορφή συνεταιρισμών, ενώσεων και συντεχνιών, με το στοιχείο της ηθικής να υπάρχει στο μέγιστο βαθμό. Ο βασικός της στόχος είναι η παροχή υπηρεσιών και όχι η αποκόμιση κέρδους. Το κέρδος επενδύεται στην επιχείρηση/οργανισμό και υπάρχει αυτονομία στη διαχείριση. Τέλος, οι αποφάσεις λαμβάνονται μέσω δημοκρατικών και συμμετοχικών διαδικασιών δίνοντας προτεραιότητα στο άτομο και την εργασία.²⁰

Η αναγκαιότητα ενίσχυσης και ενδυνάμωσης του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας, βασίζεται, μεταξύ άλλων, στη διαπίστωση ότι σε όλες σχεδόν τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχουν αυξηθεί σημαντικά τα προβλήματα ένταξης στην αγορά εργασίας και γενικότερα της κοινωνικό-οικονομικής ενσωμάτωσης ενός ολόένα και μεγαλύτερου τμήματος του πληθυσμού. Το γεγονός ότι η ανάπτυξη δραστηριοτήτων του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας συνέβαλε τα τελευταία χρόνια στη στήριξη της απασχόλησης και στη δημιουργία θέσεων εργασίας σε πολλές χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει οδηγήσει σε ένα προνομιακό πεδίο εφαρμογής πολιτικών για την απασχόληση και την τοπική ανάπτυξη και ειδικότερα για την καταπολέμηση των διακρίσεων και του αποκλεισμού, από την αγορά εργασίας, ευπαθών ομάδων του πληθυσμού. Στο πλαίσιο αυτό, στις χώρες μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης με μακροχρόνια παράδοση στη λειτουργία μη κερδοσκοπικών οργανώσεων και φορέων συνεταιριστικού χαρακτήρα, η Κοινωνική Οικονομία έχει βρει ήδη γόνιμο έδαφος ανάπτυξης, ενώ έχει ενισχυθεί με κατάλληλα μέτρα πολιτικής. Επιπλέον, το γεγονός ότι κατά την διάρκεια των τελευταίων χρόνων διαπιστώνεται μια συνεχής εξέλιξη των οργανωτικών μορφών με τις οποίες δραστηριοποιούνται οι φορείς του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας και οι οποίες

---

²⁰ Μαρία Τελεμέ, Ο ρόλος της κοινωνικής οικονομίας..., σ.σ. 24-35

χαρακτηρίζονται από έναν αυξανόμενο παραγωγικό ρόλο και μια επιχειρηματική συμπεριφορά κοινωνικά προσανατολισμένη σε διάφορους τομείς δραστηριότητας, δημιουργεί περαιτέρω προοπτικές ανάπτυξης του τομέα και κατ' επέκταση αύξηση της συμβολής του στη προώθηση της απασχόλησης και της κοινωνικής συνοχής.²¹

Όσον αφορά στην Ελλάδα, κοινή είναι η διαπίστωση ότι οι δραστηριότητες του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας δεν συναντώνται ιδιαίτερα ανεπτυγμένες και οι όποιες προσπάθειες γίνονται τα τελευταία χρόνια από διάφορους φορείς προσκρούουν, μεταξύ άλλων, στην έλλειψη ενός κατάλληλου και ευέλικτου πλαισίου για τη θεσμική, διοικητική και χρηματοδοτική στήριξη των πρωτοβουλιών που αναλαμβάνονται στον τομέα αυτό. Γενικότερα, οι δραστηριότητες της Κοινωνικής Οικονομίας στη χώρα μας εμφανίζουν πληθώρα αδυναμιών που συνδέονται με την απουσία μιας ισχυρής παράδοσης σε αυτό τον τομέα. Τόσο η έννοια όσο και οι δραστηριότητες του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας δεν είναι ιδιαίτερα ανεπτυγμένες στην Ελλάδα. Ακόμη και η ιδέα ότι οι διάφορες πρωτοβουλίες μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που αναπτύσσονται τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα συνιστούν ένα «διακριτό τομέα», δεν συναντιέται συχνά στην ελληνική σκέψη. Έτσι μέχρι πρόσφατα η ελληνική κοινωνία στο σύνολό της εξακολουθούσε να εντάσσει τέτοιου τύπου πρωτοβουλίες σε μια «φιλανθρωπικού χαρακτήρα» προσέγγιση.²²

Πιο συγκεκριμένα, οι όποιες προσπάθειες και πρωτοβουλίες στον τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας στην Ελλάδα αντιμετωπίζουν ιεραρχικά τα εξής προβλήματα: πρώτον, έλλειψη θεσμικού πλαισίου για τον τομέα στο σύνολό του και πολύ περισσότερο έλλειψη ευνοϊκού υποστηρικτικού πλαισίου. Μόνη εξαίρεση αποτελούν οι Κοινωνικοί Συνεταιρισμοί Περιορισμένης Ευθύνης, οι οποίοι αναφέρονται στο άρθρο 12 του Ν.2716/99, «Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών ψυχικής υγείας και άλλες διατάξεις», ο οποίος προβλέπει μια σειρά υποστηρικτικών ρυθμίσεων όπως: αφορολόγητο, δυνατότητα παραχώρησης προς χρήση κινητής και ακίνητης περιουσίας από Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου, προνομιακό καθεστώς συμβάσεων, προνομιακό καθεστώς απασχόλησης των ευπαθών ομάδων. Συνεπακόλουθα αυτής της έλλειψης γενικού θεσμικού πλαισίου είναι η έλλειψη πηγών χρηματοδότησης και χρηματοδοτικής ενίσχυσης, επίσημων συνεργασιών με το κράτος καθώς και δημόσιας αναγνώρισης. Δεύτερον, η ανάγκη υποστήριξης και

²¹ Μαρία Τελεμέ, Ο ρόλος της κοινωνικής οικονομίας..., ό.π.

²² Μαρία Τελεμέ, Ο ρόλος της κοινωνικής οικονομίας..., ό.π.

συμβουλευτικής στην καθημερινή λειτουργία των φορέων της Κοινωνικής Οικονομίας αποτελεί ένα από τα πιο κομβικά ζητήματα για την ενίσχυση και την περαιτέρω ανάπτυξη του τομέα καθώς και τη βασική προϋπόθεση για την αναβάθμιση των ήδη υπάρχοντων φορέων και την πιο οργανωμένη και αποτελεσματική λειτουργία τους. Τρίτον, στο σύγχρονο πλαίσιο λειτουργίας και ανάπτυξης της αγοράς αλλά και γενικότερα, ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι φορείς της κοινωνικής οικονομίας είναι το πρόβλημα της δικτύωσης και της ανάπτυξης συμμαχιών τόσο στο εσωτερικό του τομέα όσο και ευρύτερα. Η δικτύωση των φορέων είναι ιδιαίτερα απαραίτητη τόσο για θέματα διεκδίκησης και προβολής όσο και για την ανάπτυξη κοινών επιχειρηματικών δράσεων και πρωτοβουλιών. Η δικτύωση είναι πάρα πολύ περιορισμένη τόσο σε τοπικό όσο και εθνικό επίπεδο. Τέταρτον, η σύγχρονη οικονομική συγκυρία απαιτεί, για την ανάληψη της οποιασδήποτε επιχειρηματικής δράσης, κάποιο είδος ενίσχυσης είτε μέσω κρατικών είτε μέσω χρηματοπιστωτικών φορέων. Ωστόσο, στην περίπτωση της Κοινωνικής Οικονομίας, λόγω των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της, κανένας από τους παραπάνω φορείς δεν έχει προβλέψει την οποιαδήποτε ενίσχυση, με αποτέλεσμα την έλλειψη μηχανισμών χρηματοδοτικής ενίσχυσης τόσο από το κράτος μέσω επίσημων προγραμμάτων με τελικούς αποδέκτες τους φορείς της κοινωνικής οικονομίας, όσο και από τους χρηματοπιστωτικούς φορείς, μέσω χρηματοδοτικών εργαλείων και θεσμών. Πέμπτον, ένα άλλο σημαντικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι φορείς της Κοινωνικής Οικονομίας είναι η έλλειψη εξειδικευμένων και έμπειρων στελεχών. Όσο και να ακούγεται αντιφατικό αυτό, στην σημερινή αγορά εργασίας με την υπερπροσφορά εργατικού δυναμικού, ο τομέας της Κοινωνικής Οικονομίας αντιμετωπίζει ένα σημαντικό πρόβλημα στην κάλυψη των αναγκών του για εξειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό. Θέσεις όπως υπεύθυνου κοινωνικού μανάτζμεντ, έμπειρων στελεχών διοίκησης παρόμοιων φορέων καθώς και απλών στελεχών στα νέα επαγγελματικά αντικείμενα που δημιουργεί η ανάπτυξη δραστηριοτήτων της κοινωνικής οικονομίας, αναδεικνύουν την ανάγκη για εξειδικευμένα, αλλά ταυτόχρονα και πιστοποιημένα στελέχη. Τέλος, τα αρνητικά στερεότυπα που έχουν δημιουργηθεί στη χώρα μας στο παρελθόν από ανοργάνωτη και αναποτελεσματική ανάπτυξη κάποιων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων στο χώρο της Κοινωνικής Οικονομίας, αλλά και από την κακοδιαχείριση των διάφορων μορφών συνεταιριστικών δραστηριοτήτων (κυρίως στον χώρο των αγροτικών

συνεταιρισμών), έχουν δημιουργήσει ένα αρνητικό κλίμα και ένα αναποτελεσματικό προφίλ για τους φορείς του τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας.²³

2.3. Εθελοντικός τομέας

Τα άτομα που συμμετέχουν στον εθελοντικό τομέα, ο οποίος είναι αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνικής πολιτικής, συμμετέχουν πρόθυμα με σκοπό την παροχή υπηρεσιών προκειμένου να βοηθήσουν αναξιοπαθούντα άτομα.

2.3.1 Θεωρίες του εθελοντισμού

Ο εθελοντικός τομέας αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνικής πολιτικής. Ιστορικά προηγείται του κράτους πρόνοιας, ενώ συνυπάρχει με αυτό σε όλη την πορεία ανάπτυξης, αμφισβήτησης και αναδιάρθρωσής του, πότε ως συμπλήρωμα και υποκατάστατο της δράσης του, πότε ως παράλληλη πηγή κάλυψης αναγκών και πότε ως εταίρος στην αντιμετώπιση κρίσιμων καταστάσεων και προβλημάτων, έχοντας αναγνωριστεί ως μία από τις σημαντικές συλλογικές μορφές κάλυψης αναγκών. Στις σύγχρονες αναλύσεις της κοινωνικής πολιτικής, ο εθελοντισμός εντάσσεται στον τρίτο τομέα, «μία συγκεκριμένη διάσταση του δημόσιου χώρου στις κοινωνίες των πολιτών». Την ονομασία του την χρωστά στον ενδιάμεσο χαρακτήρα του, γιατί δεν ανήκει ούτε στην αγορά, ούτε στο κράτος, παρ' όλο που επηρεάζεται από την λειτουργία τους και την μεταξύ τους σχέση. Συγκροτείται από ένα πολύμορφο πλήθος οργανώσεων, μη-κυβερνητικού και μη-κερδοσκοπικού χαρακτήρα, που έχουν διττό στόχο, στοχεύοντας από τη μία στην παροχή υπηρεσιών για την κάλυψη κοινωνικών αναγκών και από την άλλη στην υπεράσπιση δικαιωμάτων, ασκώντας συχνά πίεση στο κράτος για την αναγνώριση αναγκών και δικαιωμάτων, έχοντας δηλαδή παροχικό και διεκδικητικό χαρακτήρα. Ο ορισμός και κυρίως η οριοθέτηση του τρίτου τομέα χαρακτηρίζονται από ασάφεια και ρευστότητα. Διαφορετικές χώρες, αλλά και διαφορετικοί ερευνητές ή μελετητές υιοθετούν εξίσου διαφορετικούς όρους για να τον υποδηλώσουν, έτσι συναντάμε τους όρους εθελοντικός τομέας, μη κερδοσκοπικός τομέας, τρίτος τομέας, κοινωνική

---

²³ Μαρία Τελεμέ, Ο ρόλος της κοινωνικής οικονομίας..., ό.π.

οικονομία, τρίτο σύστημα, ανεξάρτητος τομέας. Ο οργανωμένος εθελοντισμός προηγείται των θεσμών της σύγχρονης κοινωνικής πολιτικής και έχει διαδραματίσει έναν πολύ σημαντικό ρόλο στην κάλυψη αναγκών και την προαγωγή της κοινωνικής συνοχής. Μπορούμε να τον χαρακτηρίσουμε ως μία διαδεδομένη μορφή έκφρασης αλληλεγγύης, αλλά και ως κύρια δραστηριότητα των ενεργών πολιτών.²⁴

Ο εθελοντισμός έχει σημαντική υπερεθνική παρουσία τουλάχιστον δύο αιώνων. Την τελευταία δεκαετία παρατηρείται τέτοια αύξηση Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων και εθελοντικών πρωτοβουλιών με υπερεθνική δράση, ώστε γίνεται λόγος για την ανάδειξη μιας «παγκόσμιας κοινωνίας των πολιτών». Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό της είναι η λειτουργία υπερεθνικών δικτύων για την καταπολέμηση της εξαθλίωσης και των κοινωνικών προβλημάτων και της οικολογικής καταστροφής στα πλαίσια της παγκοσμιοποίησης και στο όνομα της ανταγωνιστικότητας και της οικονομικής ανάπτυξης. Στα δίκτυα αυτά συμμετέχουν ομάδες των ίδιων των αποκλεισμένων ομάδων, που σε ορισμένες περιπτώσεις έχουν ηγετικό ρόλο, ακτιβιστές, επιστήμονες και διεθνείς οργανισμοί. Ο εθελοντισμός, στα πλαίσια της σύγχρονης ανάπτυξης της κοινωνίας των πολιτών σε εθνικά και υπερεθνικά πλαίσια, αποτελεί έναν από τους κύριους τομείς άσκησης της κοινωνικής πολιτικής, με μεγάλη εμβέλεια και δυναμισμό. Εντούτοις η επιστημονική έρευνα και η θεωρητική εμβάθυνση στον τομέα αυτό έχουν εξελιχθεί σχετικά πρόσφατα. Αυτό σημαίνει ότι γνώση μας για τις προοπτικές του σε διαφορετικές χώρες εξακολουθεί να είναι περιορισμένη. Ταυτόχρονα, οι αδυναμίες και οι εντάσεις που τον χαρακτηρίζουν περιορίζουν συχνά αναφέρονται στις δυνατότητες ουσιαστικότερης και πιο αποτελεσματικής παρέμβασής του στα κοινωνικά προβλήματα.²⁵

Στην Ελλάδα, ο εθελοντισμός έλκει την καταγωγή του από την έννοια της διακονίας που αναπτύσσεται ιδιαίτερα στους πρωτοχριστιανικούς χρόνους και κυρίως την εποχή του Βυζαντίου, οπότε εδραιώνεται σε οργανωμένη βάση, με εκπαίδευση και κατάλληλη τοποθέτηση εθελοντών και εθελοντριών σε προνοιακά ιδρύματα. Για την κοινωνία του Βυζαντίου, από τον Αυτοκράτορα μέχρι τον απλό άνθρωπο η εθελοντική προσφορά αποτελούσε ηθική υποχρέωση και αξία, μία έκφραση διακονίας στα πλαίσια της χριστιανικής πίστης. Στην σύγχρονη εκδοχή του, η

---

²⁴ Όλγα Στασινοπούλου, Σημειώσεις για το μάθημα: Κοινωνική Πολιτική βασικές έννοιες, Ιστορική εξέλιξη, Φορείς και πρότυπα, Αθήνα, 2006, σ.σ. 66-67

²⁵ Όλγα Στασινοπούλου, Σημειώσεις για το μάθημα: Κοινωνική Πολιτική βασικές έννοιες..., ό.π.

ορθόδοξη εκκλησία παίζει πρωτεύοντα ρόλο στην ενθάρρυνση και οργάνωση της εθελοντικής προσφοράς στις ενορίες και τα ιδρύματά της ενώ το σύγχρονο ελληνικό κράτος έχει επανειλημμένως στηριχθεί σε εθελοντικές οργανώσεις και φορείς φιλανθρωπίας για την κάλυψη αναγκών και την αντιμετώπιση προβλημάτων που εκείνο αδυνατεί ή δεν επιθυμεί να χειριστεί.²⁶

Οι εθελοντικές οργανώσεις ορίζονται, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με βάση τα παρακάτω χαρακτηριστικά: πρώτον, πρέπει να διαθέτουν κάποια, έστω και υποτυπώδη, επίσημη ή θεσμική/νομική οντότητα, δεύτερον, πρέπει να είναι μη κερδοσκοπικές, που σημαίνει ότι στόχος τους δεν μπορεί να είναι η αποκόμιση κέρδους από τα διοικητικά στελέχη ή τα μέλη τους, τρίτον, πρέπει να είναι διοικητικά ανεξάρτητες, κυρίως από κυβερνήσεις και άλλες δημόσιες αρχές, τέταρτον, η διοίκηση πρέπει να ασκείται με ανιδιοτελή τρόπο, το οποίο σημαίνει, όχι μόνον ότι οι οργανώσεις δεν πρέπει να είναι αυτές καθ' αυτές κερδοσκοπικές αλλά επίσης ότι εκείνοι που τις διοικούν δεν θα πρέπει να δραστηριοποιούνται με την προοπτική του προσωπικού κέρδους και τέλος, η δραστηριότητα τους να στοχεύει, τουλάχιστον εν μέρει, στην προώθηση των σκοπών δημόσιου συμφέροντος. Σε αντίθεση λοιπόν με την κοινωνία πολιτών, κύριο οργανωτικό υποκείμενο της οποίας είναι οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, στον εθελοντισμό περιλαμβάνονται επιπλέον τα ευρωπαϊκά και εθνικά πολιτικά κόμματα, οι νομαρχιακές και δημοτικές παρατάξεις, οι εκκλησίες, οι επαγγελματικές και συνδικαλιστικές ενώσεις, στον βαθμό που δεν λογίζονται ως Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και ως σύγχρονη κοινωνία πολιτών, καθώς επίσης και όλες οι δραστηριότητες που συνδέονται με τον ερασιτεχνικό αθλητισμό και τη σωματική άσκηση. Ο εθελοντισμός αναπτύσσεται με γρήγορα βήματα και στην Ελλάδα και οι λόγοι αυτής της ανάπτυξης είναι: η είσοδος στην ώριμη μεταπολίτευση σε συνδυασμό και με τις εξελίξεις του 1989, η αυξανόμενη ευημερία και η αύξηση του ελεύθερου χρόνου, η ανεργία που οδηγεί σε δομές απασχόλησης με εθελοντικό περιεχόμενο, η σχετική έκπτωση του κράτους - πρόνοιας που οδηγεί αναπόφευκτα σε εκχώρηση υπηρεσιών, οι δημογραφικές εξελίξεις που οδηγούν τους πολιτικούς σε περιορισμό των δημοσίων δαπανών με εθελοντικές αντισταθμιστικές δομές, η συνειδητοποίηση των νέων αναγκών και τέλος, η

---

²⁶ Όλγα Στασινοπούλου, Σημειώσεις για το μάθημα: Κοινωνική Πολιτική..., σ. 68

ανεπάρκεια του πολιτικού συστήματος να δώσει αξιόπιστες λύσεις πολλές φορές, κάτι το οποίο αναφέρεται συνήθως και ως κρίση της πολιτικής.²⁷

Πολλές από τις χώρες μέλη έχουν εκσυγχρονίσει την νομοθεσία τους για τον εθελοντισμό και έχουν προχωρήσει σε διάφορες μορφές σύμπραξης κράτους – τρίτου τομέα. Η κοινωνική οικονομία έχει αξιοποιηθεί για την λειτουργία φορέων, όπως κοινωνικοί συνεταιρισμοί και κοινωνικές εταιρείες, με στόχο την κοινωνική ένταξη ατόμων με αναπηρία, ιδίως στα πλαίσια της ψυχιατρικής μεταρρύθμισης. Ενώ, το Ελληνικό κράτος προχωρά με πιο δειλά βήματα στην υποστήριξη και αξιοποίηση του εθελοντισμού, με κύρια χαρακτηριστικά την αποσπασματικότητα των ρυθμίσεων και την έλλειψη ολοκληρωμένου θεσμικού πλαισίου. Η διεξαγωγή των Ολυμπιακών αγώνων στην χώρα μας το 2004 έδωσε ένα έναυσμα για την δραστηριοποίηση πολιτών. Η σχέση κράτους και εθελοντικού τομέα στην Ελλάδα εξακολουθεί να κινείται στην λογική της υποκατάστασης των κρατικών ευθυνών και απέχει πολύ από το να γίνει εταιρική. Γι αυτό, και όχι άδικα, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις κρατούν επιφυλακτική στάση στο όλο ζήτημα, καθώς υπάρχει η τάση από το κράτος να θεωρείται ο εθελοντισμός ως λύση για την περικοπή δαπανών και να οδηγεί στην αποφυγή δημιουργίας νέων θέσεων εργασίας. Κάτι τέτοιο αποτελεί παραποίηση της εθελοντικής προσφοράς, η οποία δεν γίνεται δεκτή από το εθελοντικό κίνημα. Η εθελοντική εργασία έχει την δική της δυναμική, την δική της φιλοσοφία και δεν πρέπει να θεωρείται ως φθηνό υποκατάστατο της μισθωτής απασχόλησης.²⁸

Η προσφορά εργασίας ως έκφραση αλληλεγγύης με στόχο την κάλυψη ανθρώπινων αναγκών εκτός των καθιερωμένων ανταποδοτικών συστημάτων στα πλαίσια της συγγένειας και της τοπικής κοινότητας συνδέεται ιστορικά με την ανάπτυξη του Χριστιανισμού. Μορφές φιλευσπλαχνίας και αλληλεγγύης υπάρχουν και σε άλλες μονοθεϊστικές θρησκείες, όχι όμως ως κύρια έκφραση της κοσμοθεωρίας τους. Η εθελοντική εργασία αναγνωρίζεται σήμερα ως μορφή κοινωνικά σημαντικής εργασίας με τα εξής χαρακτηριστικά: παρέχεται με ελευθερία βούλησης σε οργανωμένα πλαίσια, χωρίς να θέτει ως όρο αυτής της προσφοράς την ανταπόδοση σε χρήμα ή σε υπηρεσίες, σε κοινωνική θέση και δύναμη. Δεν υπαγορεύεται από προσωπικούς, γραπτούς ή άγραφους κώδικες φροντίδας και ανταποδοτικότητας, στοχεύει στην κάλυψη των αναγκών των ανθρώπων,

²⁷ Νίκος Γιαννης, Τι είναι η κοινωνία..., σ.σ. 9-10

²⁸ Ολγα Στασινοπούλου, Σημειώσεις για το μάθημα: Κοινωνική Πολιτική..., σ. 69

ανεξαρτήτως φύλου, εθνικότητας, ηλικίας, στην προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτιστικής κληρονομιάς, με σεβασμό στην ετερότητα. Η εθελοντική εργασία μπορεί να παρέχεται στα πλαίσια του κρατικού τομέα, ως συστατικό συγκεκριμένων προγραμμάτων, στα πλαίσια λειτουργίας κοινωνικών υπηρεσιών του ιδιωτικού τομέα, ή στα πλαίσια της λειτουργίας φορέων της κοινωνίας των πολιτών. Αποτελεί όμως την κυρίαρχη μορφή εργασίας στις οργανώσεις μη-κυβερνητικού και μη-κερδοσκοπικού χαρακτήρα.²⁹

---

²⁹ Όλγα Στασινοπούλου, Σημειώσεις για το μάθημα: Κοινωνική Πολιτική..., σ.σ. 90-92

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ :ΤΟ «ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΔΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΜΕΙΩΣΗ ΤΩΝ ΤΡΟΧΑΙΩΝ ΑΤΥΧΗΜΑΤΩΝ “ΠΑΝΟΣ ΜΥΛΩΝΑΣ”»

3.1. Στόχος, Σκοπός και Μέθοδος της έρευνας

Βασικός στόχος της παρούσας έρευνας, είναι η μελέτη του ρόλου που διαδραματίζει το επίπεδο της Συναισθηματικής Νοημοσύνης των εργαζομένων και του ηγέτη στην αποτελεσματική λειτουργία της εθελοντικής οργάνωσης, Ελληνικό Ινστιτούτο Έρευνας και Εκπαίδευσης για την Οδική Ασφάλεια και την Πρόληψη & Μείωση των τροχαίων ατυχημάτων “Πάνος Μυλωνάς”.

Κύριος σκοπός του Ινστιτούτου είναι η υποστήριξη και προώθηση δραστηριοτήτων σε θέματα τα οποία προάγουν την οδική ασφάλεια, την κυκλοφοριακή αγωγή, τη μελέτη, την έρευνα, την ενημέρωση και την εκπαίδευση, στοχεύοντας κατ’ εξοχήν στην πρόληψη και μείωση των τροχαίων ατυχημάτων. Η ευαισθητοποίηση των πολιτών και των αρμόδιων φορέων σε θέματα ενημέρωσης και προάσπισης της οδικής ασφάλειας αλλά και η παραπέρα ενίσχυση, η ενδυνάμωση και η στήριξη της πολιτείας στην ανάληψη και τήρηση ουσιαστικών μέτρων και πολιτικών στη χώρα μας σε θέματα κυκλοφοριακής αγωγής, οδικής ασφάλειας και μείωσης των τροχαίων ατυχημάτων, αποτελούν βασικούς στόχους του Ινστιτούτου. Στόχος του Ινστιτούτου είναι η ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των πολιτών, αλλά και η ενεργοποίηση όλων των δυνάμεων του ιδιωτικού αλλά και του δημόσιου τομέα για να πάψει επιτέλους η χώρα μας να έχει τη θλιβερή πρωτιά σε θανάτους από τροχαία ατυχήματα στην Ευρώπη των οποίων, σύμφωνα με τις στατιστικές, τα περισσότερα θύματα είναι νέοι άνθρωποι ,όπως δήλωσε το Προεδρείο του Διοικητικού Συμβουλίου του Ινστιτούτου με την ανάληψη των δραστηριοτήτων του.

Η συγκεκριμένη έρευνα πραγματοποιήθηκε στους εργαζομένους που απασχολούνται ως μόνιμο προσωπικό καθώς και σε άτομα που είχαν συνάψει

σύμβαση με το Ινστιτούτο με σκοπό την υλοποίηση προγράμματος Κοινωφελούς Χαρακτήρα (ΚΟΧ) στην Περιφερειακή Ενότητα Βόρειου Τομέα Αθηνών, στο πλαίσιο του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α.) . Συγκεκριμένα, τα ερωτηματολόγια μοιράστηκαν στο τμήμα Επικοινωνίας, στο τμήμα Έρευνας, στο τμήμα Τεχνικών θεμάτων, στο τμήμα Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων, στη Γραμματεία και στο Λογιστήριο. Στα συγκεκριμένα τμήματα και γραφεία εργάζονται πενήντα άτομα. Η επιλογή των συγκεκριμένων εργαζομένων έγινε με βάση την βοήθειά τους για τη συμμετοχή και τον χρόνο τους στην έρευνα, έχοντας ενημερωθεί για τον σκοπό της έρευνας και τη δημιουργία συμπερασμάτων σε συλλογικό επίπεδο. Η μέθοδος που ακολουθήθηκε για την συλλογή πληροφοριών από τους εργαζομένους, ήταν η χρησιμοποίηση ενός ερωτηματολογίου, το οποίο αφορούσε την μέτρηση της συναισθηματικής νοημοσύνης. Η καταχώρηση και επεξεργασία των δεδομένων έγιναν με τη χρήση του Microsoft Office Excel 2007.

Η Κλίμακα Συναισθηματικής Νοημοσύνης, που κατασκευάστηκε από τους Nicola S. Schutte, John M. Malouff, Lena E. Hall, Donald J. Haggerty, Joan T. Cooper, Charles J. Golden και Liane Dornheim το 1998, χρησιμοποιείται ευρέως στην έρευνα της Συναισθηματικής Νοημοσύνης. Η Κλίμακα περιλαμβάνει τριάντα τρεις ερωτήσεις. Το μεγάλο ενδιαφέρον για αυτή την Κλίμακα αιτιολογείται από τη σχετική συντομία της σε σχέση με το κύριο «εμπορικό» όργανο μέτρησης της Συναισθηματικής Νοημοσύνης, το Bar-On EQ-i το οποίο κατασκευάστηκε το 1996 και περιλαμβάνει εκατόν τριάντα τρεις ερωτήσεις. Τα ευρήματα από τις μελέτες της Κλίμακας υποδηλώνουν ότι παρέχει ένα αξιόπιστο και έγκυρο όργανο μέτρησης της Συναισθηματικής Νοημοσύνης. Η κατασκευή της Κλίμακας βασίστηκε στο μοντέλο Συναισθηματικής Νοημοσύνης που αναπτύχθηκε από τους Salovey και Mayer. Σύμφωνα με τους Salovey και Mayer, οι οποίοι χρησιμοποίησαν για πρώτη φορά τον όρο «Συναισθηματική Νοημοσύνη», η συναισθηματική νοημοσύνη αποτελείται από τις ακόλουθες τρεις κατηγορίες προσαρμοστικών ικανοτήτων: την αξιολόγηση και την έκφραση των συναισθημάτων, τη ρύθμιση των συναισθημάτων και την αξιοποίηση των συναισθημάτων στην επίλυση προβλημάτων. Η πρώτη κατηγορία αποτελείται από τα στοιχεία της αξιολόγησης και της έκφρασης των συναισθημάτων του εαυτού και την αξιολόγηση των συναισθημάτων σε άλλους. Η συνιστώσα της αξιολόγησης και της έκφρασης των συναισθημάτων του εαυτού διαιρείται περαιτέρω, στις υποσυνιστώσες της λεκτικής και μη λεκτικής, και όπως εφαρμόστηκε πάνω στα

άτομα, χωρίζεται στις υποσυνιστώσες της μη λεκτικής αντίληψης και κατανόησης. Η δεύτερη κατηγορία της Συναισθηματικής Νοημοσύνης, η ρύθμιση των συναισθημάτων, αποτελείται από τα στοιχεία της ρύθμισης των συναισθημάτων του εαυτού και της ρύθμισης των συναισθημάτων σε άλλους. Η τρίτη κατηγορία, η χρησιμοποίηση των συναισθημάτων και αξιοποίησή τους στην επίλυση προβλημάτων, περιλαμβάνει τα στοιχεία του ευέλικτου σχεδιασμού, της δημιουργικής σκέψης, της ανακατευθυνόμενης προσοχής και του κινήτρου.³⁰

Στην παρούσα έρευνα, χρησιμοποιήθηκε η τροποποιημένη έκδοση της Κλίμακας του S. Schutte κ.ά., Η κατασκευή, δοκιμή και επικύρωση της τροποποιημένης κλίμακας έγινε από τους Elizabeth J. Austin, Donald H. Saklofske, Sandra H.S. Huang, Deanne McKenney το 2004 και αποτελείται από 41 ερωτήσεις, οι απαντήσεις των οποίων είναι εκφρασμένες σε μια κλίμακα Likert επτά διαβαθμίσεων, οι οποίες κυμαίνονται από «Διαφωνώ απόλυτα» μέχρι «Συμφωνώ απόλυτα». Οι ερωτήσεις χωρίζονται σε τρεις παράγοντες: αισιοδοξία/ρύθμιση ψυχικής διάθεσης, αξιοποίηση των συναισθημάτων και αξιολόγηση των συναισθημάτων. Το δεύτερο μέρος της κλίμακας αποτελείται από ερωτήσεις δημογραφικού χαρακτήρα.³¹

3.2. Το προφίλ της οργάνωσης : Γενικές Πληροφορίες

Το «Ελληνικό Ινστιτούτο Έρευνας και Εκπαίδευσης για την Οδική Ασφάλεια και την Πρόληψη & Μείωση των τροχαίων ατυχημάτων “Πάνος Μυλωνάς”» συστάθηκε στις 12 Μαΐου 2005. Αποτελεί μη κερδοσκοπικό Οργανισμό με ιδρυτικά μέλη του Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, Επιχειρηματικούς φορείς, Ελεγκτική Εταιρεία και φυσικά πρόσωπα. Ιδρυτικά μέλη του Ινστιτούτου αποτελούν Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, επιλεγμένοι φορείς του επιχειρηματικού κόσμου και ευαισθητοποιημένοι πολίτες και στα νέα μέλη συγκαταλέγονται φορείς του ευρύτερου Δημόσιου Τομέα. Συνεργαζόμενους φορείς αποτελούν ενώσεις και Οργανισμοί του ιδιωτικού και του δημόσιου τομέα και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το Ινστιτούτο που αποτελεί ενεργό Μέλος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Ασφάλειας Μεταφορών (ETSC) και

³⁰ Nicola S. Schutte, John M. Malouff, Lena E. Hall, Donald J. Haggerty, Joan T. Cooper, Charles J. Golden και Liane Dornheim, «Development and validation of a measure of emotional intelligence», *Personality and Individual Differences*, Vol.25, 1998, σσ. 167-177

³¹ Elizabeth J. Austin, Donald H. Saklofske, Sandra H. S. Huang και Deanne McKenney, «Measurement of trait emotional intelligence: testing and cross-validating a modified version of Schutte et al.'s (1998) measure», *Personality and Individual Differences*, Vol.36, 2004, σσ. 555-562

Συμβουλευτικό Όργανο του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ). Το Ινστιτούτο έχει τιμηθεί με το «Βραβείο του Ευρωπαϊού Πολίτη» για το έργο του από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

Αιτία για την ίδρυση του Ινστιτούτου είναι το γεγονός ότι η Ελλάδα έχει τη θλιβερή πρωτιά στα τροχαία ατυχήματα στην Ευρώπη τα οποία αποτελούν και την πρώτη αιτία θανάτου για τους νέους στη χώρα μας. Αφορμή αποτέλεσε η τραγική άδικη απώλεια του Πάνου Μυλωνά ενός νέου, με εξαιρετο ήθος, τεταρτοετή φοιτητή του Τμήματος Μηχανολόγων και Αεροναυπηγών Μηχανικών του Πανεπιστημίου Πατρών και συντάκτη του ειδικού Τύπου του αυτοκινήτου που έχασε τη ζωή του σε ηλικία 22 ετών σε τροχαίο δυστύχημα το μεσημέρι της 22ας Μαρτίου 2004 ενώ πήγαινε να παρακολουθήσει τα μαθήματά του στην Πάτρα. Σύμφωνα με την ανακοίνωση του Πανεπιστημίου του που καθιέρωσε ήδη υποτροφία στη μνήμη του, «υπήρξε φοιτητής εξαιρετου ήθους, πολλά υποσχόμενος στο χώρο της τεχνολογίας και της δημοσιογραφίας, ιδιαίτερων ικανοτήτων, με πολλαπλά ενδιαφέροντα και η απώλεια του απετέλεσε πλήγμα για την Πανεπιστημιακή Κοινότητα».

Τα Ιδρυτικά μέλη του Ινστιτούτου Οδικής Ασφάλειας «Πάνος Μυλωνάς» είναι: το Πανεπιστήμιο Πατρών, το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Διατμηματικό MBA, η MAZDA - ΕΛΜΑ Α.Ε.Β.Ε.Α., η Motor Press Hellas Α.Ε., η Ελεγκτική Εταιρεία Συνεργαζόμενοι Ορκωτοί Λογιστές Α.Ε., η GlaxoSmithKline Α.Ε.Β.Ε. και η INFOTE - Πληροφορίες για Όλους Α.Ε. Επίσης, ο Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών (ΟΑΣΑ), η ΤΡΑΙΝΟΣΕ, η ΓΕΦΥΡΑ Α.Ε., ο Αυτοκινητόδρομος Αιγαίου Α.Ε., η OLYMPUS KeyMed Ltd, η GENESIS Pharma Α.Ε., η ΟΛΥΜΠΙΑ ΟΔΟΣ Α.Ε., το Αυτοκινητοδρόμιο Σερρών, η Cosmote, η DIAGEO Hellas Α.Ε., η ΕΘΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ, η Διεθνής Ένωση Α.Α.Ε., η Quality and Safety LTD και η SAFER ROADS FOUNDATION, αποτελούν τα μέλη που απαρτίζουν το Ινστιτούτο Οδικής Ασφάλειας «Πάνος Μυλωνάς». Ακόμη, το έργο του Ινστιτούτου υποστηρίζουν ο Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών «Ελευθέριος Βενιζέλος», η Ashley & Holmes, η Le Spot Productions, η Olyvon, η NET (Δημόσια Τηλεόραση), ο ΣΚΑΙ και η ORIENT Bikes. Η Αττική Οδός, οι Αττικές Διαδρομές, η ΑΧΑ-ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΗ, η Εθνική Τράπεζα της Ελλάδος και η LEASE PLAN, είναι οι χορηγοί των έργων του Ινστιτούτου.

Οι συνεργαζόμενοι φορείς και οι εταιρείες με το Ινστιτούτο στη χώρα μας είναι το Υπουργείο Μεταφορών & Επικοινωνιών, το Υπουργείο Περιβάλλοντος, Χωροταξίας & Δημοσίων Έργων Υπουργείο Δημόσιας Τάξης, το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων-Σύνδεσμος Επιμελητών Δικαστηρίων Ανηλίκων, ο Οργανισμός Αστικών Συγκοινωνιών Αθηνών (ΟΑΣΑ), το Αττικό Μετρό Ηλεκτρικοί Σιδηρόδρομοι Αθηνών - Πειραιώς (ΗΣΑΠ), ο Οργανισμός Σιδηροδρόμων Ελλάδος (ΟΣΕ), η ΤΡΑΙΝΟΣΕ, ο Προαστιακός, η ΤΡΑΜ Α.Ε., τα ΚΤΕΑ, η Αττική Οδός Α.Ε., η Εγνατία Οδός Α.Ε., ο Διεθνής Αερολιμένας Αθηνών "Ελευθέριος Βενιζέλος", η Γέφυρα Α.Ε., η GlaxoSmithKline Α.Ε.Β.Ε - Φαρμακευτική εταιρεία, η ΑΧΑ Ασφαλιστική, η Goodyear Dunlop Ελλάς, η GENESIS Pharma Α.Ε. - Φαρμακευτική εταιρεία, ο Αυτοκινητόδρομος Αιγαίου Α.Ε., η Ολυμπία Οδός, το Αυτοκινητοδρόμιο Σερρών, η Διεθνής Ένωση Α.Α.Ε, η Ελληνική Λέσχη Αυτοκινήτου & Περιηγήσεων (ΕΛΠΑ), ο Χρυσός Οδηγός, η Quality & Safety Ltd, η Diageo Hellas Α.Ε., η Ashley & Holmes Athens, η Le Spot Productions και η First Aid Greece. Ενώ σε διεθνές επίπεδο, το Ινστιτούτο βρίσκεται υποστηρικτές τους European Transport Safety Council (ETSC), European Road Safety Charter, European Commission, Department of Energy & Transport, Responsible Young Drivers (RYD), Federation Internationals de L'Automobile, World Organization of the Scout Movement (WOSM) European Transport Safety Council (ETSC), το Υπουργείο Συγκοινωνιών και Έργων Κύπρου, το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού Κύπρου και την Αστυνομία Κύπρου.

Οι Οργανισμοί και οι Σύλλογοι που συνεργάζονται με το Ινστιτούτο είναι ο Σύλλογος Ελλήνων Συγκοινωνιολόγων, το Σώμα Ορκωτών Λογιστών, το Σώμα Ελλήνων Προσκόπων, ο Σύνδεσμος Εισαγωγέων Αντιπροσώπων Αυτοκινήτων, ο Πανελλήνιος Σύλλογος Συμβούλων Ασφαλούς Μεταφοράς Επικινδύνων Εμπορευμάτων, το Κέντρο Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας, η Οργάνωση Αντιμετώπισης Καθημερινών Προβλημάτων (Ο.Α.Κ.Π.), το Παρατηρητήριο για την Κοινωνία της Πληροφορίας, η Ένωση Ασφαλιστικών Εταιρειών Ελλάδος, το Ελληνικό Ινστιτούτο Υγιεινής & Ασφάλειας για την Εργασία (ΕΛ.ΙΝ.Υ.Α.Ε.), ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός, η Ελληνική Λέσχη Ιδιοκτητών Volkswagen, η Ελληνική Κοινότητα των Φίλων της Honda Deauville, η Ελληνική Αγωνιστική / Αυτοκινητιστική Λέσχη Ιδιοκτητών και Φίλων Seat Ibiza, το Παρατηρητήριο Οδικής Ασφάλειας ΕΥΘΥΤΑ, το χαμόγελο του παιδιού, ο Πάνος Βοήθεια στα Παιδιά

«Panos 4Life», το Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο και η Πανελλήνια Λέσχη Μοτοσυκλετιστών Suzuki GSR (Hellenic GSR Club). Καθώς επίσης και το Ηλεκτρονικό Περιοδικό: "Η Ενημέρωση του Καταναλωτή" [μηνιαίο ηλεκτρονικό περιοδικό της Ελληνικής Καταναλωτικής Οργάνωσης (Ε.ΚΑΤ.Ο.) Φλώρινας]. Άλλοι υποστηρικτές του , σε τοπικό επίπεδο, είναι το Τεχνολογικό Μουσείο - Κλασικό Αυτοκίνητο «ΦΑΕΘΩΝ», ο Επίσημος αποκλειστικός εισαγωγέας και διανομέας Mazda, το Περιοδικό Auto Moto und Sport, το Περιοδικό Auto Τρίτη, το Περιοδικό Car Magazine, η Πύλη μηχανοκίνητου αθλητισμού MOTORSPORTS FREE, το Περιοδικό «Αναπηρία ΤΩΡΑ», Ólyvon, Overton E.E., το Σκυλίτσειο Γενικό Νοσοκομείο Χίου, Τομέας Ψυχικής Υγείας, ο Διεθνής- Πανελλήνιος Αγωνιστικός Σύλλογος Ιδιοκτητών & Φίλων AUDI - AUDI SPORT CLUB, Για τη μέλλουσα μαμά και τους γονείς με παιδιά από νεογέννητο έως 12 χρονών, η Εναλλακτική Ηλεκτρονική Εφημερίδα της Humor Hellas "Grande Piccolo news", τα Νέα και ειδήσεις από τη F1 - Formula 1 και Τα πάντα για την εγκυμοσύνη, το παιδί και την οικογένεια. Τέλος, τα Πανεπιστημιακά Ιδρύματα που το στηρίζουν είναι το Πανεπιστήμιο Πατρών, Τμήμα Μηχανολόγων και Αεροναυπηγών Μηχανικών της Πολυτεχνικής Σχολής, το Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Διατμηματικό MBA, το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, Τομέας Μεταφορών & Συγκοινωνιακής Υποδομής, η Σχολή Μηχανολόγων Μηχανικών, Prom Racing, το Πάντειο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Επικοινωνίας Μέσων και Πολιτισμού και το Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

3.2.1 Δράσεις του «Ι.Ο.Α.Σ. "ΠΑΝΟΣ ΜΥΛΩΝΑΣ"»

Οι στρατηγικοί άξονες του Ι.Ο.Α.Σ. «Πάνος Μυλωνάς» εστιάζουν στα εξής: Γενική Πολιτική Οδικής Ασφάλειας, μέσω της συμβολής στην υιοθέτηση της Οδηγίας (2008/96/ΕΚ) για τη Διαχείριση της Ασφάλειας των Οδικών Υποδομών. Βελτίωση-υποστήριξη του συντονισμού όλων των δημοσίων φορέων που ασχολούνται με τα θέματα της οδικής ασφάλειας, συστηματική καταγραφή, ανάλυση και αξιολόγηση των στοιχείων & των εφαρμοζόμενων μέτρων οδικής ασφάλειας. Επίσης, η Οδηγική Συμπεριφορά, όπου η εκπαίδευση & συστηματική ενημέρωση έχουν στόχο τη βελτίωση της συμπεριφοράς των οδηγών, την εφαρμογή του νόμου και την προστασία των ευπαθών χρηστών του δρόμου (πεζοί, Α.μ.Ε.Α., δικυκλιστές). Τέλος, οι Υποδομές, μέσω της εφαρμογής διεθνών πρακτικών για τη συντήρηση του

υφιστάμενου οδικού δικτύου και υλοποίηση έργων που απαιτούνται για την αντιμετώπιση των επικίνδυνων θέσεων του οδικού δικτύου

Οι Κυριότερες δράσεις που αναπτύσσει το Ι.Ο.ΑΣ. «Πάνος Μυλωνάς» τα τελευταία έτη είναι οι εξής: Εκστρατείες ενημέρωσης με ραδιοφωνικά και τηλεοπτικά μηνύματα, αφίσες και καταχωρήσεις, με στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα οδικής ασφάλειας όπως η χρήση ζώνης, η μη κατανάλωση αλκοόλ πριν την οδήγηση, η διαχείριση της ταχύτητας και η προστασία των παιδιών στο αυτοκίνητο. Επιπλέον, Πρόγραμμα Κυκλοφοριακής Αγωγής για παιδιά «Κυκλοφορώ με Ασφάλεια», όπου ήδη μέχρι το Μάιο του 2010 το Ι.Ο.ΑΣ. έχει εκπαιδεύσει περισσότερα από 10.000 παιδιά δημοτικών σχολείων της Αττικής και της Περιφέρειας. Η Ευρωπαϊκή Νύχτα Χωρίς Ατυχήματα αποτελεί μια ακόμη δράση και πραγματοποιείται κάθε 2ο Σάββατο του Οκτωβρίου σε όλες τις χώρες της Ε.Ε. και στις μεγάλες πόλεις της Ελλάδας με συμμετοχή εθελοντών του Ι.Ο.ΑΣ. η δράση Δρόμοι στο Μέλλον.....Συμμαχία για την Ασφάλεια και τον Πολιτισμό στο Δρόμο στοχεύει στην συστράτευση και ένωση δυνάμεων φορέων του ιδιωτικού και του δημόσιου φορέα για τη μείωση και πρόληψη των τροχαίων ατυχημάτων σε συγκεκριμένους άξονες δράσεις. Με την καθιέρωση της Πανελλαδικής Εβδομάδας Οδικής Ασφάλειας, το Ι.Ο.ΑΣ. σε συνεργασία με το Σύλλογο Ελλήνων Συγκοινωνιολόγων διοργανώνει κάθε χρόνο (28-24 Μαρτίου) την Πανελλαδική Εβδομάδα Οδικής Ασφάλειας με δράσεις σε όλη την Ελλάδα για την ευαισθητοποίηση και ενημέρωση των πολιτών στο θέμα της Οδικής Ασφάλειας και καμπάνιες για την «Ευγένεια στο Δρόμο». Ακόμη, το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα AVENUE (Actions for Vulnerable, Elderly, Novice drivers and road Users in Europe) for Traffic Safety, ανήκει στις μελλοντικές δράσεις του Ι.Ο.ΑΣ. προτεραιότητα έχει δοθεί στο πρόγραμμα AVENUE-for traffic safety, το οποίο συμπεριλαμβάνει ένα Ολοκληρωμένο Πρόγραμμα Δράσεων για την ενημέρωση και την κυκλοφοριακή αγωγή καθώς και τη δημιουργία Κέντρων Αναφοράς (NESTs – Networks & Education for Safety in Traffic) για τους πολίτες και τους φορείς στα θέματα Οδικής Ασφάλειας στην Ελλάδα και την Ευρώπη. Στο πλαίσιο του προγράμματος AVENUE το Ι.Ο.ΑΣ. «Πάνος Μυλωνάς» καθώς και Οργανισμοί Οδικής Ασφάλειας κρατών-μελών της Ε.Ε., θα εργαστούν από κοινού προκειμένου να σχεδιάσουν και να υλοποιήσουν δράσεις κυκλοφοριακής αγωγής για τα παιδιά και τους πολίτες, με

έμφαση στους ευπαθείς χρήστες της οδού, τους νέους οδηγούς και τους ηλικιωμένους.

Σε επίπεδο εκτός συνόρων, έχει διοργανώσει Μεγάλη εκδήλωση για την Οδική Ασφάλεια στο Jamboree Σουηδίας με την υποστήριξη του ΟΗΕ και του Παγκόσμιου Προσκοπικού Γραφείου (WOSM). Επίσης, μια νέα ενημερωτική καμπάνια από το Ινστιτούτο σε συνεργασία με την αντιπροσωπία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα. Ακόμη, σε απόφαση της Ολομέλειας της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ πρωτοβουλία του ΙΟΑΣ “Πάνος Μυλωνάς” για την Οδική Ασφάλεια. Η πρωτοβουλία του Ι.Ο.Α.Σ. “Πάνος Μυλωνάς” σε συνεργασία με το Σώμα Ελλήνων Προσκόπων (ΣΕΠ) και τους Πρόσκοπους της Ιρλανδίας (Scouting Ireland) για αξιοποίηση του προσκοπισμού στους σκοπούς ενημέρωσης και προώθησης της οδικής ασφάλειας στο πλαίσιο του προγράμματος “Scouting for Global Road Safety”, προσέλυσε το ενδιαφέρον του ΟΗΕ του οποίου η Οικονομική Επιτροπή για την Ευρώπη (UNECE) έθεσε υπό την αιγίδα και θα συνεχίσει να το στηρίζει καθώς το έχει εντάξει στη «Δεκαετία Δράσεων για την Οδική Ασφάλεια» (UN Decade of Action for Road Safety) 2011-2020. Η πρωτοβουλία συμπεριλήφθηκε στην απόφαση της Ολομέλειας της Γενικής Συνέλευσης του ΟΗΕ 64/255. Η Πρόεδρος του Ι.Ο.Α.Σ. Βασιλική Δανέλλη – Μυλωνά, προσκεκλημένη από την Οικονομική Επιτροπή του ΟΗΕ για την Ευρώπη (UNECE) στην 64η Σύνοδο της στη Γενεύη (24-27 Σεπτεμβρίου 2012) - στο πλαίσιο του ρόλου που έχει το Ινστιτούτο ως Συμβουλευτικό Όργανο του ΟΗΕ για θέματα οδικής ασφάλειας - μεταξύ των κεντρικών ομιλητών πραγματοποίησε παρουσίαση για το πρόγραμμα “Scouting for Global Road Safety”, ενώ το προεδρείο ζήτησε τις προτάσεις του Ινστιτούτου ενόψει της Παγκόσμιας Εβδομάδας Οδικής Ασφάλειας (UN Global Road Safety Week) που έχει εξαγγελθεί από τον ΟΗΕ για το Μάιο του 2013. Επίσκεψη του Προέδρου του Γερμανικού Οργανισμού Οδικής Ασφάλειας (DVW) στην Ελλάδα, όπου μετά από πρόσκληση της Προέδρου του Ινστιτούτου Οδικής Ασφάλειας (Ι.Ο.Α.Σ.) «Πάνος Μυλωνάς» φιλοξενήθηκε στη χώρα μας ο πρόεδρος του Γερμανικού Οργανισμού Οδικής Ασφάλειας (Deutsche Verkehrswacht – DVW) και πρώην Υπουργός Μεταφορών της Γερμανίας κ. Kurt Bodewig καθώς και ο Διευθυντής του Βελγικού Ιδρύματος για τους Νέους Οδηγούς (Responsible Young Drivers – RYD) κ. Johan Chiers.

Έχει θεσπίσει τον δεκάλογο της οδικής ασφάλειας, σύμφωνα με τον οποίο απαγορεύεται η χρήση αλκοόλ σε συνδυασμό με την οδήγηση, ο καλός ύπνος πριν από ένα ταξίδι που θέλουμε να πραγματοποιήσουμε, η αποφυγή σοβαρών συζητήσεων κατά την οδήγηση, η χρήση κινητού, η λήψη φαρμάκων, η προστασία των παιδιών, η τήρηση των αναγκαίων αποστάσεων ασφαλείας είναι σε θέση να μας εξασφαλίσει τον απαραίτητο χρόνο αντίδρασης για την αποφυγή ενός ατυχήματος και πέρα από τον απαραίτητο εξοπλισμό (πυροσβεστήρα, τρίγωνο & πρώτες βοήθειες) καλό είναι να έχουμε μαζί μας ανακλαστικό γιλέκο και μια κουβέρτα ή ζεστά ρούχα για περίπτωση ανάγκης, όπως και να ενημερωνόμαστε για τον καιρό πριν την αναχώρηση.

3.3. Ανάλυση προσωπικών στοιχείων

Τα ερωτηματολόγια διανεμήθηκαν σε πενήντα εργαζομένους, όπου οι τριάντα τρεις ανταποκρίθηκαν, εκ των οποίων οι δέκα ήταν άντρες και οι είκοσι τρεις γυναίκες. Από αυτούς, οι τέσσερις είναι ηλικίας 45 – 54 ετών, οι επτά είναι ηλικίας 35 – 44 ετών, οι είκοσι είναι ηλικίας 25 – 34 ετών, ένας εργαζόμενος είναι ηλικίας έως 24 ετών και ένας πενήντα πέντε ετών και άνω, «βλέπε Πίνακα 1». Όσον αφορά το επίπεδο εκπαίδευσης, κανένας εργαζόμενος δεν είναι Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, δεκατρείς είναι απόφοιτοι Τεχνολογικής Εκπαίδευσης, δεκατέσσερις έχουν πτυχίο Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης, ένας είναι απόφοιτος σχολής διетуός φοίτησης, τέσσερις είναι κάτοχοι Μεταπτυχιακού τίτλου και ένας είναι κάτοχος Διδακτορικού τίτλου, «βλέπε Πίνακα 2».

Πίνακας 1. Η ηλικία σας είναι

Ηλικία	Συχνότητες	Ποσοστά %
55 και άνω	1	3,0
45 - 54	4	12,1
35 - 44	7	21,2

25 - 34	20	60,6
Έως 24	1	3,0
Σύνολο	33	100,0

Πίνακας 2. Επίπεδο Εκπαίδευσης

Επίπεδο Εκπαίδευσης	Συχνότητα	Ποσοστά %
Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης	-	-
Κάτοχος πτυχίου σχολής διетуός φοίτησης	1	3,0
Κάτοχος πτυχίου ΤΕΙ	13	39,4
Κάτοχος πτυχίου ΑΕΙ	14	42,4
Κάτοχος Μεταπτυχιακού Τίτλου	4	12,1
Κάτοχος Διδακτορικού τίτλου	1	3,0
Σύνολο	33	100,0

3.4. Ανάλυση του βαθμού επιπέδου Συναισθηματικής Νοημοσύνης

Σύμφωνα με τους Elizabeth J. Austin κ.ά., η πρώτη διάσταση αισιοδοξία/ρύθμιση ψυχικής διάθεσης, αντιπροσωπεύεται από τις ερωτήσεις 2, 7, 12, 15, 18, 21, 29, 30, 33, 35, 37, 38, οι οποίες παρουσιάζονται στους Πίνακες 3 έως 14 αντίστοιχα.

Πίνακας 3. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Όταν είμαι αντιμέτωπος με εμπόδια, θυμάμαι στιγμές που αντιμετώπισα παρόμοια εμπόδια και τα ξεπέρασα»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	-	-
Διαφωνώ αρκετά	1	3,0
Διαφωνώ ελάχιστα	2	6,1
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	4	12,1
Συμφωνώ ελάχιστα	5	15,1
Συμφωνώ αρκετά	15	45,4
Συμφωνώ απόλυτα	6	18,2
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 3, το 45,4% συμφωνεί αρκετά, το 18,2% συμφωνεί απόλυτα, το 15,1% συμφωνεί ελάχιστα, το 12,1 ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 6,1% διαφωνεί ελάχιστα, και το 3% διαφωνεί αρκετά, ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε διαφωνώ απόλυτα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα ξεπερνούν τα εμπόδια κάνοντας αναδρομή σε παλαιότερα παρόμοια προβλήματα.

Πίνακας 4. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Μερικά από τα σημαντικά γεγονότα της ζωής μου με οδήγησαν στο να επαναξιολογήσω το τι είναι σημαντικό και τι όχι»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	-	-

Διαφωνώ αρκετά	2	6,1
Διαφωνώ ελάχιστα	-	-
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	2	6,1
Συμφωνώ ελάχιστα	2	6,1
Συμφωνώ αρκετά	17	51,5
Συμφωνώ απόλυτα	10	30,3
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 4, το 51,5% συμφωνεί αρκετά, το 30,3% συμφωνεί απόλυτα, το 6,1 διαφωνεί αρκετά, συμφωνεί ελάχιστα και ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί ταυτόχρονα ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε διαφωνώ απόλυτα και διαφωνώ ελάχιστα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα πιστεύουν ότι σημαντικά γεγονότα της ζωής τους τα βοήθησαν να επαναξιολογήσουν το τι είναι σημαντικό και τι όχι.

Πίνακας 5. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση "Γενικά δεν περιμένω να συμβούν καλά πράγματα"

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	15	45,4
Διαφωνώ αρκετά	9	27,3
Διαφωνώ ελάχιστα	4	12,1
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	3	9,1
Συμφωνώ ελάχιστα	1	3,0
Συμφωνώ αρκετά	1	3,0

Συμφωνώ απόλυτα	-	-
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 5, το 45,4% διαφωνεί απόλυτα, το 27,3% διαφωνεί αρκετά, το 12,1% διαφωνεί ελάχιστα, το 9,1% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 3% συμφωνεί ελάχιστα και αρκετά ταυτόχρονα, ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε συμφωνώ απόλυτα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα περιμένουν να συμβούν καλά πράγματα, δείχνοντας έτσι ένα αίσθημα αισιοδοξίας.

Πίνακας 6. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Όταν βιώνω ένα θετικό συναίσθημα, ξέρω πως να το κάνω να διαρκέσει»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	-	-
Διαφωνώ αρκετά	1	3,0
Διαφωνώ ελάχιστα	1	3,0
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	10	30,3
Συμφωνώ ελάχιστα	6	18,2
Συμφωνώ αρκετά	12	36,4
Συμφωνώ απόλυτα	3	9,1
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 6, το 36,4% συμφωνεί αρκετά, το 18,2% συμφωνεί ελάχιστα, το 9,1% συμφωνεί απόλυτα, το 3% διαφωνεί αρκετά και ελάχιστα ταυτόχρονα, ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε διαφωνώ απόλυτα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα πιστεύουν ότι γνωρίζουν τον τρόπο ώστε ένα θετικό συναίσθημα που βιώνουν να το κάνουν να έχει διάρκεια. Αυτό σημαίνει ότι τα

άτομα είναι σε θέση να αντιληφθούν γιατί νιώθουν έτσι, αλλά και να κάνουν αυτό το θετικό συναίσθημα να διαρκέσει. Αξίζει να σημειώσουμε πως το 30,3%, κρατά μια ουδέτερη στάση, κάτι το οποίο μας δείχνει πως μάλλον δεν είναι σε θέση να αναγνωρίσουν το συναίσθημα που νιώθουν και παράλληλα να το κάνουν να διαρκέσει, οπότε θα μπορούσαμε να πούμε ότι θα πρέπει να εκπαιδευτούν περισσότερο στην ανάπτυξη αυτής της ικανότητας.

Πίνακας 7. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Αναζητώ δραστηριότητες που να με κάνουν ευτυχισμένο»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	-	-
Διαφωνώ αρκετά	2	6,1
Διαφωνώ ελάχιστα	1	3,0
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	2	6,1
Συμφωνώ ελάχιστα	3	9,1
Συμφωνώ αρκετά	10	30,3
Συμφωνώ απόλυτα	15	45,4
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 7, το 45,4% συμφωνεί απόλυτα, το 30,3% συμφωνεί αρκετά, το 9,1% συμφωνεί ελάχιστα, το 6,1% διαφωνεί αρκετά και ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί ταυτόχρονα, το 3% διαφωνεί ελάχιστα ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε διαφωνώ απόλυτα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα αναζητούν δραστηριότητες που τα κάνουν ευτυχισμένα.

Πίνακας 8. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Όταν έχω θετική διάθεση, η επίλυση των προβλημάτων είναι εύκολη για μένα»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	-	-
Διαφωνώ αρκετά	1	3,0
Διαφωνώ ελάχιστα	-	-
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	8	24,2
Συμφωνώ ελάχιστα	5	15,1
Συμφωνώ αρκετά	12	36,4
Συμφωνώ απόλυτα	7	21,2
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 8, το 36,4% συμφωνεί αρκετά, το 21,2% συμφωνεί απόλυτα, το 15,1% συμφωνεί ελάχιστα, το 3% διαφωνεί αρκετά, ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί και διαφωνώ απόλυτα ταυτόχρονα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα πιστεύουν πως η επίλυση προβλημάτων γίνεται εύκολη όταν έχουν θετική διάθεση. Έτσι, αναγνωρίζοντας την ψυχική κατάσταση στην οποία βρίσκονται, είναι σε θέση να επιλύουν ευκολότερα προβλήματα που τα απασχολούν. Αξιοσημείωτο είναι επίσης το ποσοστό των ερωτώμενων που κρατά ουδέτερη στάση. Με βάση αυτή την απάντηση, συμπεραίνουμε ότι οι ερωτώμενοι δεν είναι σε θέση να αντιληφθούν εάν η επίλυση των προβλημάτων τους μπορεί να γίνει πιο εύκολη μέσω της καλής τους διάθεσης.

Πίνακας 9. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Παρακινούμαι με το να φαντάζομαι ένα θετικό αποτέλεσμα για τις εργασίες που αναλαμβάνω»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	-	-
Διαφωνώ αρκετά	2	6,1
Διαφωνώ ελάχιστα	3	9,1
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	5	15,1
Συμφωνώ ελάχιστα	2	6,1
Συμφωνώ αρκετά	13	39,4
Συμφωνώ απόλυτα	8	24,2
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 9, το 39,4% συμφωνεί αρκετά, το 24,2% συμφωνεί απόλυτα, το 15,1% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 9,1% διαφωνεί ελάχιστα, το 6,1% διαφωνεί αρκετά και συμφωνεί ελάχιστα ταυτόχρονα, ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε διαφωνώ απόλυτα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα παρακινούνται στο να φαντάζονται ένα θετικό αποτέλεσμα για τις εργασίες που αναλαμβάνουν. Οπότε, ξεκινώντας θετικά διακείμενοι την εργασία που αναλαμβάνουν, φαντάζονται πως το αποτέλεσμά της θα είναι θετικό.

Πίνακας 10. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Συγχαίρω τους άλλους όταν έχουν κάνει κάτι σωστό»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	-	-
Διαφωνώ αρκετά	1	3,0

Διαφωνώ ελάχιστα	-	-
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	3	9,1
Συμφωνώ ελάχιστα	-	-
Συμφωνώ αρκετά	12	36,4
Συμφωνώ απόλυτα	17	51,5
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 10, το 51,5% συμφωνεί απόλυτα, το 36,4% συμφωνεί αρκετά, το 9,1% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 3% διαφωνεί αρκετά, ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε διαφωνώ απόλυτα, ελάχιστα και συμφωνώ ελάχιστα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα συγχαίρουν τους άλλους όταν έχουν κάνει κάτι σωστό, δίνοντάς τους την αυτοπεποίθηση που χρειάζονται για να συνεχίσουν στην διεκπεραίωση της επόμενης εργασίας που θα αναλάβουν.

Πίνακας 11. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Όταν αισθάνομαι μια αλλαγή στα συναισθήματα μου, τείνω να ανακαλύπτω νέες ιδέες»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	-	-
Διαφωνώ αρκετά	3	9,1
Διαφωνώ ελάχιστα	3	9,1
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	11	33,3
Συμφωνώ ελάχιστα	5	15,1
Συμφωνώ αρκετά	9	27,3
Συμφωνώ απόλυτα	2	6,1

Σύνολο	33	100,0
--------	----	-------

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 11, το 33,3% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, κρατώντας μία ουδέτερη στάση, το 9,1% διαφωνεί αρκετά, το 27,3% συμφωνεί αρκετά, το 15,1% συμφωνεί ελάχιστα, το 9,1% διαφωνεί ελάχιστα και αρκετά ταυτόχρονα, το 6,1% συμφωνεί απόλυτα, ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε διαφωνώ απόλυτα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι ναι μεν τα άτομα τείνουν να ανακαλύπτουν νέες ιδέες όταν νοιώθουν να αλλάζουν τα συναισθήματά τους, αλλά ταυτόχρονα είναι αρκετά σημαντικό και το ποσοστό που κρατά ουδέτερη στάση και έτσι συμπεραίνουμε ότι κάποιοι από τους ερωτώμενους δεν επηρεάζονται από την αλλαγή των συναισθημάτων τους ούτως ώστε να ανακαλύψουν νέες ιδέες.

Πίνακας 12. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Όταν είμαι αντιμέτωπος με μια πρόκληση, παραιτούμαι επειδή πιστεύω ότι θα αποτύχω»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	15	45,4
Διαφωνώ αρκετά	10	30,3
Διαφωνώ ελάχιστα	1	3,0
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	3	9,1
Συμφωνώ ελάχιστα	1	3,0
Συμφωνώ αρκετά	2	6,1
Συμφωνώ απόλυτα	1	3,0
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 12, το 45,4% διαφωνεί απόλυτα, το 30,3% διαφωνεί αρκετά, το 9,1% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 6,1% συμφωνεί

αρκετά, το 3% διαφωνεί ελάχιστα, συμφωνεί ελάχιστα και συμφωνεί απόλυτα ταυτόχρονα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα δεν παραιτούνται επειδή πιστεύουν ότι θα αποτύχουν όταν είναι αντιμέτωπα με μια πρόκληση και έτσι, αναλαμβάνουν την πρόκληση αυτή σκεπτόμενα ότι θα τα καταφέρουν.

Πίνακας 13. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Βοηθάω τους άλλους να αισθανθούν καλύτερα όταν είναι σε κακή διάθεση»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	1	3,0
Διαφωνώ αρκετά	3	9,1
Διαφωνώ ελάχιστα	-	-
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	2	6,1
Συμφωνώ ελάχιστα	5	15,1
Συμφωνώ αρκετά	15	45,4
Συμφωνώ απόλυτα	7	21,2
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 13, το 45,4% συμφωνεί αρκετά, το 21,2% συμφωνεί απόλυτα, το 15,1% συμφωνεί ελάχιστα, , το 9,1% διαφωνεί αρκετά, το 3% διαφωνεί απόλυτα και ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί ταυτόχρονα, ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε διαφωνώ αρκετά. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα βοηθούν τους άλλους όταν είναι σε κακή διάθεση, επιδεικνύοντας έτσι ένα αίσθημα συνεργατικότητας και ενεργού ενδιαφέροντος για τους ανθρώπους γύρω τους, το οποίο είναι σημαντικό για την ομαλή και αποτελεσματική λειτουργία του οργανισμού.

Πίνακας 14. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Χρησιμοποιώ την καλή μου διάθεση στην προσπάθειά μου να υπερνικήσω τα εμπόδια»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	-	-
Διαφωνώ αρκετά	-	-
Διαφωνώ ελάχιστα	-	-
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	3	9,1
Συμφωνώ ελάχιστα	4	12,1
Συμφωνώ αρκετά	19	57,6
Συμφωνώ απόλυτα	7	21,2
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 14, το 57,6% συμφωνεί αρκετά, το 21,2% συμφωνεί απόλυτα, το 12,1% συμφωνεί ελάχιστα, το 9,1% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε διαφωνώ απόλυτα, αρκετά και ελάχιστα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα χρησιμοποιούν την καλή τους διάθεση στην προσπάθειά τους να υπερνικήσουν εμπόδια, έχοντας αυτήν ως σύμμαχο στις δύσκολες καταστάσεις που βιώνουν.

Η δεύτερη διάσταση είναι η αξιοποίηση των συναισθημάτων και αντιπροσωπεύεται από τις ερωτήσεις 4, 9, 10, 23, 26, 34, οι οποίες παρουσιάζονται στους Πίνακες 15 έως 20 αντίστοιχα.

Πίνακας 15. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Η διάθεση μου επιδρά ελάχιστα στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζω τα προβλήματα»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	6	18,2
Διαφωνώ αρκετά	8	24,2
Διαφωνώ ελάχιστα	5	15,1
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	2	6,1
Συμφωνώ ελάχιστα	5	15,1
Συμφωνώ αρκετά	7	21,2
Συμφωνώ απόλυτα	-	-
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 15, το 24,2% διαφωνεί αρκετά, το 21,2% συμφωνεί αρκετά, το 18,2% διαφωνεί απόλυτα, το 15,1% διαφωνεί ελάχιστα και συμφωνεί αρκετά ταυτόχρονα και το 6,1% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε συμφωνώ απόλυτα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι η διάθεση των ατόμων επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν τα προβλήματα, δίνοντας έτσι την πρέπουσα σημασία στα συναισθήματά τους.

Πίνακας 16. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Όταν η διάθεσή μου αλλάζει, βλέπω νέες δυνατότητες»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	-	-
Διαφωνώ αρκετά	3	9,1
Διαφωνώ ελάχιστα	1	3,0

Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	5	15,1
Συμφωνώ ελάχιστα	6	18,2
Συμφωνώ αρκετά	9	27,3
Συμφωνώ απόλυτα	9	27,3
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 16, το 27,3% συμφωνεί αρκετά και απόλυτα ταυτόχρονα, το 18,2% συμφωνεί ελάχιστα, 15,1% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 9,1% διαφωνεί αρκετά και το 3% διαφωνεί ελάχιστα ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε διαφωνώ απόλυτα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα βλέπουν νέες δυνατότητες όταν αλλάζει η διάθεσή τους. Με αυτό τον τρόπο τα άτομα είναι σε θέση να αναγνωρίσουν τα συναισθήματα που βιώνουν και αυτά με τη σειρά τους έχουν άμεση επίπτωση στην διάθεσή τους.

Πίνακας 17. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Τα συναισθήματα δεν επηρεάζουν σημαντικά την ποιότητα ζωής μου»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	14	42,4
Διαφωνώ αρκετά	6	18,2
Διαφωνώ ελάχιστα	5	15,1
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	3	9,1
Συμφωνώ ελάχιστα	4	12,1
Συμφωνώ αρκετά	1	3,0
Συμφωνώ απόλυτα	-	-
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 17, το 42,4% διαφωνεί απόλυτα, το 18,2% διαφωνεί αρκετά, το 15,1% διαφωνεί ελάχιστα, το 12,1% συμφωνεί ελάχιστα, το 9,1% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 3% συμφωνεί αρκετά ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε συμφωνώ απόλυτα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα πιστεύουν ότι τα συναισθήματά τους επηρεάζουν σημαντικά την ποιότητα της ζωής τους, επιδεικνύοντας έτσι πλήρη επίγνωση των συναισθημάτων που βιώνουν.

Πίνακας 18. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Δεν πιστεύω ότι τα συναισθήματά μου με βοηθούν στην εύρεση νέων ιδεών»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	6	18,2
Διαφωνώ αρκετά	12	36,4
Διαφωνώ ελάχιστα	6	18,2
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	1	3,0
Συμφωνώ ελάχιστα	6	18,2
Συμφωνώ αρκετά	2	6,1
Συμφωνώ απόλυτα	-	-
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 18, το 36,4% διαφωνεί αρκετά, το 18,2% διαφωνεί ελάχιστα και διαφωνεί αρκετά ταυτόχρονα, το 6,1% συμφωνεί αρκετά, το 3% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε συμφωνώ απόλυτα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα πιστεύουν πως τα συναισθήματά τους τα βοηθούν στο να ανακαλύπτουν νέες ιδέες.

Πίνακας 19. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Μου είναι δύσκολο να ελέγχω τα συναισθήματά μου»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	2	6,1
Διαφωνώ αρκετά	13	39,4
Διαφωνώ ελάχιστα	5	15,1
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	4	12,1
Συμφωνώ ελάχιστα	3	9,1
Συμφωνώ αρκετά	5	15,1
Συμφωνώ απόλυτα	1	3,0
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 19, το 39,4% διαφωνεί αρκετά, το 15,1% διαφωνεί ελάχιστα, το 12,1% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 9,1% συμφωνεί ελάχιστα, το 6,1% διαφωνεί απόλυτα, και το 3% συμφωνεί απόλυτα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα έχουν την ικανότητα να ελέγχουν τα συναισθήματά τους και να μην καταπνίγονται από αυτά.

Πίνακας 20. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Τα συναισθήματα δεν παίζουν μεγάλο ρόλο στο πως αντιμετωπίζω τα προβλήματα»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	7	21,2
Διαφωνώ αρκετά	9	27,3
Διαφωνώ ελάχιστα	8	24,2

Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	3	9,1
Συμφωνώ ελάχιστα	2	6,1
Συμφωνώ αρκετά	4	12,1
Συμφωνώ απόλυτα	-	-
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 20, το 27,3% διαφωνεί αρκετά, το 24,2% διαφωνεί ελάχιστα, το 12,1% συμφωνεί αρκετά, το 9,1% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 6,1% συμφωνεί ελάχιστα, ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε συμφωνώ απόλυτα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα πιστεύουν ότι τα συναισθήματά τους παίζουν σημαντικό ρόλο στον τρόπο που αντιμετωπίζουν τα προβλήματα, δίνοντάς μας να καταλάβουμε πως τα συναισθήματά τους παίζουν σημαντικό ρόλο στην ζωή τους.

Η τρίτη και τελευταία διάσταση, αναφέρεται στην αξιολόγηση των συναισθημάτων και αντιπροσωπεύεται από τις ερωτήσεις 6, 8, 17, 22, 28, 31, 36, 39, 40, 41, οι οποίες παρουσιάζονται στους Πίνακες 21 έως 30 αντίστοιχα.

Πίνακας 21. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Μου είναι δύσκολο να αντιληφθώ τα μη λεκτικά μηνύματα που εκπέμπουν οι άλλοι»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	8	24,2
Διαφωνώ αρκετά	9	27,3
Διαφωνώ ελάχιστα	5	15,1
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	8	24,2
Συμφωνώ ελάχιστα	1	3,0
Συμφωνώ αρκετά	2	6,1

Συμφωνώ απόλυτα	-	-
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 21, το 27,3% διαφωνεί αρκετά, το 24,2% διαφωνεί απόλυτα και ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί ταυτόχρονα, το 15,1% διαφωνεί ελάχιστα, το 6,1% συμφωνεί αρκετά, το 3% συμφωνεί ελάχιστα, ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε συμφωνώ απόλυτα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα πιστεύουν ότι μπορούν να αντιληφθούν τα λεκτικά μηνύματα που εκπέμπονται από τους άλλους, και έτσι έχουν ανεπτυγμένη την ικανότητα της επικοινωνίας. Αν και το ποσοστό των ερωτώμενων που κρατά ουδέτερη στάση είναι αρκετά υψηλό, αφήνοντάς μας να συμπεράνουμε ότι οι ερωτώμενοι δεν είναι απόλυτα σίγουροι ότι μπορούν να αντιληφθούν τα μη λεκτικά μηνύματα που εκπέμπουν οι άλλοι.

Πίνακας 22. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Μερικές φορές δεν μπορώ να καταλάβω, αν κάποιος με τον οποίο συνομιλώ, μιλάει σοβαρά ή αστειεύεται»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	7	21,2
Διαφωνώ αρκετά	10	30,3
Διαφωνώ ελάχιστα	7	21,2
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	5	15,1
Συμφωνώ ελάχιστα	1	3,0
Συμφωνώ αρκετά	2	6,1
Συμφωνώ απόλυτα	1	3,0
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 22, το 30,3% διαφωνεί αρκετά, το 21,2% διαφωνεί ελάχιστα και απόλυτα ταυτόχρονα, το 15,1% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 6,1% συμφωνεί αρκετά και το 3% συμφωνεί ελάχιστα και απόλυτα ταυτόχρονα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα πιστεύουν ότι είναι σε θέση να καταλάβουν αν ο συνομιλητής τους μιλάει σοβαρά ή αστειεύεται και αυτό το επιτυγχάνουν μόνο εφόσον δώσουν την απαραίτητη προσοχή στους ανθρώπους που έχουν δίπλα τους. Αν και κάποιοι από τους ερωτώμενους κρατούν ουδέτερη στάση στη διατυπωμένη άποψη, συμπεραίνουμε ότι δεν έχουν υψηλό επίπεδο αντίληψης του εάν οι συνομιλητές τους μιλούν σοβαρά ή αστειεύονται.

Πίνακας 23. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Αρκετά συχνά παρερμηνεύω καταστάσεις και συμπεριφορές του κοινωνικού περιβάλλοντος»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	4	12,1
Διαφωνώ αρκετά	16	48,5
Διαφωνώ ελάχιστα	2	6,1
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	3	9,1
Συμφωνώ ελάχιστα	5	15,1
Συμφωνώ αρκετά	3	9,1
Συμφωνώ απόλυτα	-	-
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 23, το 48,5% διαφωνεί αρκετά, το 15,1% συμφωνεί ελάχιστα, το 12,1% διαφωνεί απόλυτα, το 9,1% συμφωνεί αρκετά και ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί ταυτόχρονα, το 6,1% διαφωνεί ελάχιστα ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε συμφωνώ απόλυτα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα πιστεύουν ότι δεν παρερμηνεύουν καταστάσεις και συμπεριφορές του

κοινωνικού τους περιβάλλοντος, έχοντας πλήρη συναίσθηση για το τι αισθάνονται οι άνθρωποι γύρω τους.

Πίνακας 24. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Τείνω να παρερμηνεύω τις εκφράσεις στα πρόσωπα των ανθρώπων»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	-	-
Διαφωνώ αρκετά	29	87,9
Διαφωνώ ελάχιστα	1	3,0
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	-	-
Συμφωνώ ελάχιστα	3	9,1
Συμφωνώ αρκετά	-	-
Συμφωνώ απόλυτα	-	-
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 24, το 87,9% διαφωνεί αρκετά, το 3,0% διαφωνεί ελάχιστα, το 12,1% συμφωνεί ελάχιστα, ενώ κανένας από τους ερωτώμενους δεν έχει απαντήσει συμφωνώ απόλυτα, ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ, διαφωνώ απόλυτα και συμφωνώ απόλυτα ταυτόχρονα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα πιστεύουν ότι είναι σε θέση να αντιληφθούν τι νιώθουν οι άλλοι άνθρωποι γύρω τους και δεν παρερμηνεύουν έτσι τις εκφράσεις στα πρόσωπά τους.

Πίνακας 25. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Οι άνθρωποι μου λένε ότι είναι δύσκολο να μου μιλήσουν - Δεν είμαι προσιτός»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	11	33,3
Διαφωνώ αρκετά	14	42,4
Διαφωνώ ελάχιστα	2	6,1
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	2	6,1
Συμφωνώ ελάχιστα	1	3,0
Συμφωνώ αρκετά	3	9,1
Συμφωνώ απόλυτα	-	-
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 25, το 42,4% διαφωνεί αρκετά, το 33,3% διαφωνεί απόλυτα, το 9,1% συμφωνεί αρκετά, το 6,1% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί και διαφωνεί ελάχιστα ταυτόχρονα, ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε συμφωνώ απόλυτα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα πιστεύουν ότι είναι προσιτά και νιώθουν ότι οι άλλοι μπορούν να τους εμπιστευθούν.

Πίνακας 26. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Αντιλαμβάνομαι τα μη λεκτικά μηνύματα που εκπέμπουν οι άλλοι»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	-	-
Διαφωνώ αρκετά	2	6,1
Διαφωνώ ελάχιστα	1	3,0
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	8	24,2

Συμφωνώ ελάχιστα	1	3,0
Συμφωνώ αρκετά	18	54,5
Συμφωνώ απόλυτα	3	9,1
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 26, το 54,5% συμφωνεί αρκετά, το 24,2% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 9,1% συμφωνεί απόλυτα, το 6,1% διαφωνεί αρκετά, το 3% διαφωνεί ελάχιστα, ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε διαφωνώ απόλυτα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα αντιλαμβάνονται τα μη λεκτικά μηνύματα που εκπέμπουν οι άλλοι, έχοντας αναπτυγμένη την ικανότητα της μη λεκτικής επικοινωνίας. Αξιοσημείωτο είναι βέβαια το ποσοστό των ερωτώμενων που κρατά ουδέτερη στάση, δείχνοντάς μας πως δεν είναι βέβαιοι για το αν μπορούν να αντιληφθούν τα μη λεκτικά μηνύματα που εκπέμπονται από τους άλλους.

Πίνακας 27. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Ξέρω τι αισθάνονται οι άλλοι απλώς κοιτάζοντάς τους»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	-	-
Διαφωνώ αρκετά	2	6,1
Διαφωνώ ελάχιστα	2	6,1
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	9	27,3
Συμφωνώ ελάχιστα	9	27,3
Συμφωνώ αρκετά	11	33,3
Συμφωνώ απόλυτα	-	-
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 27, το 33,3% συμφωνεί αρκετά, το 27,3 συμφωνεί ελάχιστα, το 6,1% διαφωνεί αρκετά και ελάχιστα ταυτόχρονα, , ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε διαφωνώ απόλυτα και συμφωνώ απόλυτα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα ξέρουν τι αισθάνονται οι άλλοι απλά κοιτάζοντάς τους. Όμως, αξίζει να σημειώσουμε πως το 27,3% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί κρατώντας μια ουδέτερη στάση, κάτι το οποίο μας δείχνει ότι τα άτομα δεν είναι απόλυτα σίγουρα ότι βρίσκονται σε θέση να καταλάβουν τι νιώθουν οι άλλοι κοιτάζοντάς τους.

Πίνακας 28. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Μου είναι δύσκολο να καταλάβω πως αισθάνεται κάποιος από τον τόνο της φωνής του»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	4	12,1
Διαφωνώ αρκετά	14	42,4
Διαφωνώ ελάχιστα	5	15,1
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	6	18,2
Συμφωνώ ελάχιστα	1	3,0
Συμφωνώ αρκετά	2	6,1
Συμφωνώ απόλυτα	1	3,0
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 28, το 42,4% διαφωνεί αρκετά, το 18,2% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 12,1% διαφωνεί απόλυτα, το 6,1% συμφωνεί αρκετά, το 3% συμφωνεί ελάχιστα και απόλυτα ταυτόχρονα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα αντιλαμβάνονται το πώς αισθάνονται οι άλλοι από τον τόνο της φωνής τους. Παρόλο που το ποσοστό των ερωτηθέντων που κρατά ουδέτερη στάση είναι σε αξιοσημείωτο επίπεδο, δείχνοντάς μας πως οι ερωτώμενοι δεν είναι σίγουροι πως μπορούν να αντιληφθούν τα συναισθήματα των άλλων από τον τόνο της φωνής τους.

Πίνακας 29. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Μου είναι δύσκολο για μένα να καταλάβω γιατί κάποιος νιώθουν έτσι»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	2	6,1
Διαφωνώ αρκετά	14	42,4
Διαφωνώ ελάχιστα	3	9,1
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	6	18,1
Συμφωνώ ελάχιστα	3	9,1
Συμφωνώ αρκετά	4	12,1
Συμφωνώ απόλυτα	1	3,0
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 29, το 42,4% διαφωνεί αρκετά, το 18,1% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί, το 15,1% συμφωνεί ελάχιστα, το 12,1% συμφωνεί αρκετά, το 6,1% διαφωνεί απόλυτα, το 3% συμφωνεί απόλυτα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα αντιλαμβάνονται γιατί οι άλλοι νοιώθουν αυτά που νοιώθουν και αυτό το επιτυγχάνουν με το να είναι δίπλα τους και να κατανοούν τα συναισθήματά τους όταν αυτοί τα βιώνουν.

Πίνακας 30. Κατανομή απαντήσεων στην ερώτηση «Μου είναι δύσκολο να κάνω στενές φιλίες»

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Διαφωνώ απόλυτα	10	30,3
Διαφωνώ αρκετά	7	21,2

Διαφωνώ ελάχιστα	6	18,2
Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	8	24,2
Συμφωνώ ελάχιστα	-	-
Συμφωνώ αρκετά	1	3,0
Συμφωνώ απόλυτα	1	3,0
Σύνολο	33	100,0

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 30, το 30,3% διαφωνεί απόλυτα, το 21,2% διαφωνεί αρκετά, το 18,2% διαφωνεί ελάχιστα, το 3% συμφωνεί αρκετά και απόλυτα ταυτόχρονα, ενώ κανένας ερωτώμενος δεν απάντησε συμφωνώ ελάχιστα. Οπότε, συμπεραίνουμε ότι τα άτομα κάνουν εύκολα φιλίες. Αξιοσημείωτο όμως είναι και το ποσοστό των ερωτώμενων που κρατούν ουδέτερη στάση, δείχνοντας έτσι πως είτε δεν θέλουν, είτε δεν τους ενδιαφέρει να συνάψουν στενές φιλίες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η συναισθηματική νοημοσύνη έχει ύψιστη σημασία στις εθελοντικές οργανώσεις, καθώς αυτές απευθύνονται σε ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, αποκλεισμένα άτομα και γενικότερα σε άτομα που χρίζουν βοήθειας και υποστήριξης. Είναι όμως και πολύ σημαντική για τους εργαζομένους του εκάστοτε οργανισμού, καθώς η εφαρμογή της μπορεί να τους βοηθήσει να γίνουν πιο αποτελεσματικοί στην εργασία του και στις σχέσεις τους με τους άλλους ανθρώπους γύρω τους, δίνοντάς τους την δυνατότητα να γνωρίζουν τον εαυτό τους, να κατανοούν το περιβάλλον εργασίας μέσα στο οποίο βρίσκονται και τα συναισθήματα που επικρατούν σε αυτό, να είναι προσηλωμένοι στην επίτευξη των στόχων τόσο σε ατομικό επίπεδο, όσο και σε επίπεδο οργάνωσης και να διαχειρίζονται αποτελεσματικά το στρες και τις συναισθηματικές τους παρορμήσεις. Επιπλέον, και η ηγεσία, και συγκεκριμένα ο τύπος του ηγέτη διαδραματίζει καίριο ρόλο στην αποτελεσματική λειτουργία ενός οργανισμού, αφού είναι αυτός που καθορίζει τις εργασιακές σχέσεις και αυτός που θα κινητοποιήσει τους εργαζόμενους για να αξιοποιήσουν τις δυνατότητές τους στο μέγιστο βαθμό.

Με βάση τα αποτελέσματα του ερωτηματολογίου που διανεμήθηκε στους εργαζομένους του «Ελληνικού Ινστιτούτου Έρευνας και Εκπαίδευσης για την Οδική Ασφάλεια και την Πρόληψη & Μείωση των τροχαίων ατυχημάτων “Πάνος Μυλωνάς”», συμπεραίνουμε πως τα άτομα αυτά δρουν με βάση τις Προσωπικές και Κοινωνικές ικανότητες της συναισθηματικής νοημοσύνης. Συγκεκριμένα, οι εργαζόμενοι διαθέτουν την ικανότητα της αυτοεπίγνωσης και κατ'επέκταση της επίγνωσης των συναισθημάτων, την ικανότητα της ακριβούς αυτοαξιολόγησης και της αυτοπεποίθησης, καθώς είναι σε θέση να αναγνωρίζουν τα συναισθήματά τους. Είναι σε θέση να γνωρίζουν πως θα κάνουν ένα θετικό συναίσθημα να έχει διάρκεια, καθώς επίσης και τον τρόπο με τον οποίο τα συναισθήματα επηρεάζουν την ποιότητα της ζωής τους. Μπορούν επίσης να ελέγχουν τα συναισθήματα τους, να τα χρησιμοποιούν ως μέσο για την επίλυση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν. Επιπλέον, τα συναισθήματά τους, τους βοηθούν να βρουν νέες ιδέες κάνοντάς τους καινοτόμους. Αναγνωρίζοντας τα δυνατά και αδύναμα

σημεία τους, έχουν εμπιστοσύνη στον εαυτό τους και ξεπερνούν τα εμπόδια. Μέσω του αυτοελέγχου, της αξιολόγησης του τι είναι σημαντικό και τι δεν είναι με βάση τα βιώματά τους, είναι σε θέση να μην τα παρατούν, αλλά να συνεχίζουν διατηρώντας την ψυχραιμία τους. Είναι ευσυνείδητοι γιατί εκπληρώνουν τις δεσμεύσεις τους. Η παρακίνηση, τους βοηθά στην προσωπική τους βελτίωση, αναζητώντας δραστηριότητες που τους κάνουν ευτυχισμένους, ενώ ταυτόχρονα παρακινούνται στην ιδέα πως η εργασία που έχουν αναλάβει θα έχει θετικό αποτέλεσμα. Τέλος, είναι αισιόδοξοι καθώς έχουν την ικανότητα να υπερνικούν τα εμπόδια που προκύπτουν, μέσω της θετικής τους διάθεσης.

Όσον αφορά τις κοινωνικές δεξιότητες, οι εργαζόμενοι χαρακτηρίζονται από ενσυναίσθηση, γιατί έχουν την ικανότητα να αναγνωρίζουν τα συναισθήματα των άλλων και αυτό γίνεται φανερό μέσω της βοήθειας που παρέχουν στους άλλους όταν αυτοί δεν είναι σε καλή διάθεση και μπορούν να καταλάβουν γιατί οι άλλοι άνθρωποι νιώθουν έτσι όπως νιώθουν την συγκεκριμένη χρονική στιγμή, όταν δηλαδή συνομιλούν μαζί τους μπορούν να καταλάβουν πως νιώθουν από τον τόνο της φωνής τους και από τις εκφράσεις των προσώπων τους. Επίσης, εάν και κατανοούν τα μη λεκτικά μηνύματα που οι άλλοι εκπέμπουν, αξιοσημείωτο είναι το ποσοστό των εργαζομένων που δεν είναι απόλυτα σίγουρο πως έχει την ικανότητα να αντιλαμβάνεται τα μη λεκτικά μηνύματα που εκπέμπονται από τους άλλους, καθώς κρατούν ουδέτερη στάση στις ερωτήσεις που αφορούν την μη λεκτική επικοινωνία. Αυτό σημαίνει πως οι συγκεκριμένοι εργαζόμενοι να πρέπει να δώσουν μεγαλύτερη βαρύτητα και αναπτύξουν περισσότερο αυτή την ικανότητα. Έχουν την ικανότητα να συνεργάζονται με τους άλλους βοηθώντας τους και συγχαίροντάς τους για ένα επίτευγμά τους. Τέλος, να μην έχουν την ικανότητα να καλλιεργούν δεσμούς εφόσον είναι σε θέση να δημιουργούν νέες φιλίες, παρόλο που ένα ποσοστό των εργαζομένων κρατά ουδέτερη στάση, δείχνοντας έτσι πως είτε δεν ενδιαφέρεται, είτε δεν θέλει να δημιουργήσει στενές φιλίες. Είναι επικοινωνιακοί, καθώς είναι προσιτοί δίνοντας ευκαιρίες στους άλλους να τους πλησιάσουν.

Επιπλέον, αξίζει να αναφερθεί πως το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων είναι γυναίκες. Αυτό έχει νόημα, καθώς οι γυναίκες γνωρίζουν καλύτερα τα συναισθήματά τους και έχουν μεγαλύτερη ενσυναίσθηση σε σύγκριση με τους άνδρες, οι οποίοι έχουν περισσότερη αυτοπεποίθηση,

αισιοδοξία και μπορούν να χειριστούν καλύτερα το άγχος σε σχέση με τις γυναίκες. Ένα ακόμη σημείο που αξίζει επισημάνσης, είναι το γεγονός πως το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων είναι ηλικίας από 25 έως 34 χρονών και αυτό σημαίνει ότι ανήκουν στην πιο παραγωγική τους φάση. Είναι λοιπόν ευοίωνα το γεγονός πως ένας οργανισμός απαρτίζεται από νέους ανθρώπους, οι οποίοι εφαρμόζουν τις συναισθηματικές ικανότητες. Κλείνοντας, συμπεραίνουμε πως στο «Ελληνικό Ινστιτούτο Έρευνας και Εκπαίδευσης για την Οδική Ασφάλεια και την Πρόληψη & Μείωση των τροχαίων ατυχημάτων “Πάνος Μυλωνάς”» η συναισθηματική νοημοσύνη έχει εφαρμογή και εκπληρώνει το σκοπό της, έχοντας αυτός ο οργανισμός τα στοιχεία εκείνα που τον χαρακτηρίζουν ως Συναισθηματικά Νοήμονα Οργανισμό. Τέλος, υπάρχει συμφωνία μεταξύ των αξιών που διακηρύσσει ο οργανισμός και αυτών που κάνει πράξη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ξενόγλωσση

Harvard Business Review, Best of HBR on Emotionally Intelligent Leadership, 2nd Edition, ARTICLE COLLECTION, www.hbr.org, ημερομηνία ανάκτησης 20/12/2013

Ελληνική

Αναγνώστου Γαρύφαλλος, Αστέριος Πατσιαούρας, Εισαγωγή της Κοινωνικής & Συναισθηματικής Μάθησης στα πλαίσια του μαθήματος της Φυσικής Αγωγής.

Αφουξενίδης Αλέξανδρος, Κοινωνιολόγος, Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, «Η αυταπάτη της παγκόσμιας κοινωνίας πολιτών».

Γεώργας Δημήτριος, Δυναμική της ομάδας-συμμόρφωση-συνεργασία και ανταγωνισμός-ηγετικός ρόλος-ψυχολογία του περιβάλλοντος, Τόμος Β', Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1990.

Γκούμας Κωνσταντίνος- Γουρζουλίδης Γεώργιος, Πτυχιακή εργασία «ΔΙΕΡΕΥΝΗΣΗ ΒΑΘΜΟΥ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗΣ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗΣ ΣΕ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΑ ΣΤΕΛΕΧΗ ΤΟΥ ΤΟΜΕΑ ΥΓΕΙΑΣ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΗΣ ΣΤΗΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗ. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ Γ.Ν. ΚΑΛΑΜΑΤΑΣ», Καλαμάτα, Ιούνιος 2010.

Δρ. Γιαννής Νίκος, «Τι είναι η κοινωνία πολιτών;», Αθήνα, Μάιος 2002.

Δελλατόλας Αντώνης, Διπλωματική εργασία: «Συναισθηματική νοημοσύνη και Χαρισματική ηγεσία στους καθηγητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης», Πάτρα 2010.

Καλογρίδη Ειρήνη, Μεταπτυχιακή εργασία «Ο ρόλος της ομάδας στο χώρο εργασίας», Αθήνα.

Κλαδογένη Αννέτα, Διπλωματική εργασία: «Προσλαμβανόμενη κοινωνική αξία της συναισθηματικής νοημοσύνης και του IQ στο χώρο εργασίας», Αθήνα, Δεκέμβριος 2008,.

Κουμάντου Κωνσταντίνα, Διπλωματική εργασία «Συναισθηματική νοημοσύνη και συμπεριφορά καταναλωτή: ορισμός, μέτρηση και στρατηγικές επιπτώσεις μάρκετινγκ», 2010.

Μασσαχού Κωνσταντίνα, Διπλωματική εργασία «Συναισθηματική νοημοσύνη και ηγεσία των media. Μελέτη συναισθηματικής νοημοσύνης παρουσιαστών κεντρικών δελτίων ειδήσεων», Αθήνα 2009.

Μπαμπινιώτης Γ., (2002). Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας, Ε.Π.Ε.

Μπελεγής Φ. Κωνσταντίνος, Διπλωματική εργασία: «Συναισθηματική Νοημοσύνη, Μετασχηματιστική ηγεσία και Διοίκηση αλλαγών στο πλαίσιο της οργάνωσης», Πάτρα, Ιούνιος 2010.

Μπιλιρή Ν. Βασιλική, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών «Νέες αρχές διοίκησης επιχειρήσεων».

Μπιτσάνη Ε., «Διοίκηση ανθρωπίνων πόρων: Ζητήματα και σύγχρονες προσεγγίσεις στη θεωρία της οργανωσιακής και διοικητικής συμπεριφοράς», Διόνικος, Αθήνα 2006.

Μπιτσάνη Ευγενία, Τριανταφυλλοπούλου Αθανασία, Σταυρογιάννης Σταύρος, Σταυρουλάκης Δημήτρης, «Η ανάπτυξη της κοινωνικής επιχειρηματικότητας στον τομέα του πολιτισμού στην Περιφέρεια. Μελέτη περίπτωσης Ορεινής Ναυπακτίας (Δήμοι Αποδοτίας, Πλατάνου, Πυλίνης), Διόνικος, Αθήνα 2007.

Μπιτσάνη Ευγενία, «Σημειώσεις για το μάθημα Διοίκηση Ανθρωπίνων Πόρων: EMOTIONAL QUOTION».

Μπουραντάς Δ., «Ηγεσία, ο δρόμος της διαρκούς επιτυχίας», Κριτική, 2005.

Νεοφύτου Λεύκιος & Μαίρη Κουτσελίνη, Συναισθηματική Νοημοσύνη: επιστημολογικές αμφισβητήσεις και περιορισμοί, Τμήμα Επιστημών της Αγωγής, Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Προκοπίου Μαρία, Ηγετικές ικανότητες για τις σύγχρονες προκλήσεις: Σκιαγραφώντας το προφίλ του ιδανικού ηγέτη.

Σακελλαρόπουλος Θεόδωρος, «Ζητήματα κοινωνικής πολιτικής», τόμος Α', Διόνικος, Αθήνα 2003.

Σταθόπουλος Πέτρος, «Κοινωνική Πρόνοια Ιστορική Εξέλιξη-Νέες Κατευθύνσεις», Παπαζήση, Αθήνα 2005.

Στάμου Μαρία, Διπλωματική εργασία: «Η συναισθηματική νοημοσύνη στο χώρο εργασίας», Αθήνα 2007.

Στασινοπούλου Όλγα, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Σημειώσεις για το μάθημα «Κοινωνική Πολιτική, βασικές έννοιες, ιστορική εξέλιξη, φορείς και πρότυπα», Αθήνα 2006.

Σκλιάς Παντελής-Χουλιάρης Αστέρης (επιμέλεια), Η διπλωματία της Κοινωνίας των πολιτών. Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις και η Διεθνής Αναπτυξιακή Συνεργασία, Παπαζήση, Αθήνα 2002.

ΤΕΛΕΜΕ ΜΑΡΙΑ, Μεταπτυχιακή Διπλωματική εργασία «ο ρόλος της κοινωνικής οικονομίας στην περίοδο της οικονομικής κρίσης και η συμβολή της στην απασχόληση», Αθήνα, Σεπτέμβριος 2012.

Goleman D., (1999), «Η συναισθηματική νοημοσύνη στο χώρο της εργασίας», [Α. Παπασταύρου, & Τ. Ραΐση, Μετάφ.] Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Goleman D., (1998), Συναισθηματική Νοημοσύνη: Γιατί το «EQ» είναι πιο σημαντικό από το «IQ», Ελληνικά Γράμματα Αθήνα.

ΦΕΚ Αρ Φύλλου 96 17/05/1999 «Ανάπτυξη και εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών ψυχικής υγείας».

Ηλεκτρονική

<http://www.healthierworld.gr/portal/cc7146d26842552e/0afafcaa3dbf7acb/7294ef0347fcc10b.html>

http://europa.eu/legislation_summaries/glossary/civil_society_organisation_el.htm

<http://tsakthan.blogspot.gr/2009/10/tsakthan-daily-9-october-2009.html>

http://www.ioas.gr/index.php?ID=latest_news

<http://www.ioas.gr/index.php?ID=tQcvSnGmvLEiju35>

<http://www.ioas.gr/index.php?ID=OxZcU1DmdvRyR7Xl>

<http://www.ioas.gr/index.php?ID=kFyfxVhDE24A52aJ>

<http://www.ioas.gr/index.php?ID=HOtY8ZO4eUGrrsRN>

<http://www.ioas.gr/uploads/files/3885.pdf>

<http://www.e-logistika.g>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑΤΙΚΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ								
Το παρόν ερωτηματολόγιο αφορά στον τρόπο έκφρασης των συναισθημάτων. Σημειώστε τον αριθμό εκείνο που σας εκφράζει περισσότερο.								
Διαφωνώ απόλυτα	Διαφωνώ αρκετά	Διαφωνώ ελάχιστα	Ούτε διαφωνώ ούτε συμφωνώ	Συμφωνώ ελάχιστα	Συμφωνώ αρκετά	Συμφωνώ απόλυτα		
1	2	3	4	5	6		7	
1. Γνωρίζω πότε μπορώ να μιλήσω για τα προσωπικά μου προβλήματα σε άλλους.	1	2	3	4	5	6	7	7
2. Όταν είμαι αντιμέτωπος με εμπόδια, θυμάμαι στιγμές που αντιμετώπισα παρόμοια εμπόδια και τα ξεπέρασα.	1	2	3	4	5	6	7	7
3. Γενικά αναμένω να αποτύχω, όταν προσπαθώ κάτι νέο.	1	2	3	4	5	6	7	7
4. Η διάθεσή μου επιδρά ελάχιστα στον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζω τα προβλήματα.	1	2	3	4	5	6	7	7
5. Οι άνθρωποι θεωρούν ότι είναι εύκολο να με εμπιστευτούν.	1	2	3	4	5	6	7	7
6. Μου είναι δύσκολο να αντιληφθώ τα μη λεκτικά μηνύματα που εκπέμπουν οι άλλοι.	1	2	3	4	5	6	7	7
7. Μερικά από τα σημαντικά γεγονότα της ζωής μου με οδήγησαν στο να επαναξιολογήσω το τι είναι σημαντικό και τι όχι.	1	2	3	4	5	6	7	7
8. Μερικές φορές δεν μπορώ να καταλάβω, αν κάποιος με τον οποίο συνομιλώ, μιλάει σοβαρά ή αστειεύεται.	1	2	3	4	5	6	7	7
9. Όταν η διάθεσή μου αλλάζει, βλέπω νέες δυνατότητες.	1	2	3	4	5	6	7	7
10. Τα συναισθήματα δεν επηρεάζουν σημαντικά την ποιότητα ζωής μου.	1	2	3	4	5	6	7	7
11. Έχω συνείδηση των συναισθημάτων μου, καθώς τα βιώνω.	1	2	3	4	5	6	7	7
12. Γενικά δεν περιμένω να συμβούν καλά πράγματα.	1	2	3	4	5	6	7	7
13. Όταν προσπαθώ να λύσω ένα πρόβλημα στη ζωή μου, θεωρώ ότι είναι χρήσιμο να είμαι όσο το δυνατόν απαθής.	1	2	3	4	5	6	7	7
14. Προτιμώ να μην εξωτερικεύω τα συναισθήματά μου.	1	2	3	4	5	6	7	7
15. Όταν βιώνω ένα θετικό συναίσθημα, ξέρω πώς να το κάνω να διαρκέσει.	1	2	3	4	5	6	7	7
16. Οργανώνω εκδηλώσεις που οι άλλοι απολαμβάνουν.	1	2	3	4	5	6	7	7
17. Αρκετά συχνά παρερμηνεύω καταστάσεις και συμπεριφορές του κοινωνικού περιβάλλοντος.	1	2	3	4	5	6	7	7

18. Αναζητώ δραστηριότητες που να με κάνουν ευτυχισμένο.	1	2	3	4	5	6	7
19. Έχω επίγνωση των μη-λεκτικών μηνυμάτων που στέλνω σε άλλους.	1	2	3	4	5	6	7
20. Έχω λίγο ενδιαφέρον για την εντύπωση που κάνω στους άλλους.	1	2	3	4	5	6	7
21. Όταν έχω θετική διάθεση, η επίλυση των προβλημάτων είναι εύκολη για μένα.	1	2	3	4	5	6	7
22. Τείνω να παρερμηνεύω τις εκφράσεις στα πρόσωπα των ανθρώπων.	1	2	3	4	5	6	7
23. Δεν πιστεύω ότι τα συναισθήματά μου με βοηθούν στην εύρεση νέων ιδεών.	1	2	3	4	5	6	7
24. Συχνά δεν ξέρω γιατί αλλάζουν τα συναισθήματά μου.	1	2	3	4	5	6	7
25. Δεν θεωρώ ότι το να είμαι σε θετική διάθεση με βοηθάει να βρω νέες ιδέες.	1	2	3	4	5	6	7
26. Μου είναι δύσκολο να ελέγχω τα συναισθήματά μου.	1	2	3	4	5	6	7
27. Αναγνωρίζω εύκολα τα συναισθήματά μου, καθώς τα βιώνω.	1	2	3	4	5	6	7
28. Οι άνθρωποι μου λένε ότι είναι δύσκολο να μου μιλήσουν-Δεν είμαι προσιτός.	1	2	3	4	5	6	7
29. Παρακινούμαι με το να φαντάζομαι ένα θετικό αποτέλεσμα για τις εργασίες που αναλαμβάνω.	1	2	3	4	5	6	7
30. Συγχαίρω τους άλλους όταν έχουν κάνει κάτι σωστό.	1	2	3	4	5	6	7
31. Αντιλαμβάνομαι τα μη λεκτικά μηνύματα που εκπέμπουν οι άλλοι.	1	2	3	4	5	6	7
32. Όταν ένα άλλο πρόσωπο μου λέει για ένα σημαντικό γεγονός στη ζωή του, νιώθω σχεδόν σαν να το έχω βιώσει ο ίδιος.	1	2	3	4	5	6	7
33. Όταν αισθάνομαι μια αλλαγή στα συναισθήματά μου, τείνω να ανακαλύπτω νέες ιδέες.	1	2	3	4	5	6	7
34. Τα συναισθήματα δεν παίζουν μεγάλο ρόλο στο πώς αντιμετωπίζω τα προβλήματα.	1	2	3	4	5	6	7
35. Όταν είμαι αντιμέτωπος με μια πρόκληση, παραιτούμαι επειδή πιστεύω ότι θα αποτύχω.	1	2	3	4	5	6	7
36. Ξέρω τι αισθάνονται οι άλλοι απλώς κοιτάζοντας τους.	1	2	3	4	5	6	7
37. Βοηθάω τους άλλους να αισθανθούν καλύτερα όταν είναι σε κακή διάθεση.	1	2	3	4	5	6	7
38. Χρησιμοποιώ την καλή μου διάθεση στην προσπάθεια μου να υπερνικήσω εμπόδια.	1	2	3	4	5	6	7
39. Μου είναι δύσκολο να καταλάβω πως αισθάνεται κάποιος από τον τόνο της φωνής του.	1	2	3	4	5	6	7
40. Μου είναι δύσκολο για μένα να καταλάβω γιατί κάποιος νιώθουν έτσι.	1	2	3	4	5	6	7
41. Μου είναι δύσκολο να κάνω στενές φιλίες.	1	2	3	4	5	6	7

41. Ποιο είναι το φύλο σας;

- Άρρεν   Θήλυ

42. Η ηλικία σας είναι:

- Έως 24   25-34   35-44   45-54   55 και άνω

43. Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;

- Έγγαμος   Άγαμος   Χήρος /α   Διαζευγμένη /ος

44. Αριθμός Παιδιών:.....

45. Επίπεδο εκπαίδευσης:

- Κάτοχος πτυχίου Α.Ε.Ι   Κάτοχος πτυχίου Τ.Ε.Ι   Κάτοχος πτυχίου σχολής 2ετούς φοίτησης   Κάτοχος μεταπτυχιακού τίτλου   Κάτοχος διδακτορικού τίτλου

46. Ανήκετε στο :

- Ιατρικό προσωπικό   Νοσηλευτικό προσωπικό   Διοικητικό προσωπικό

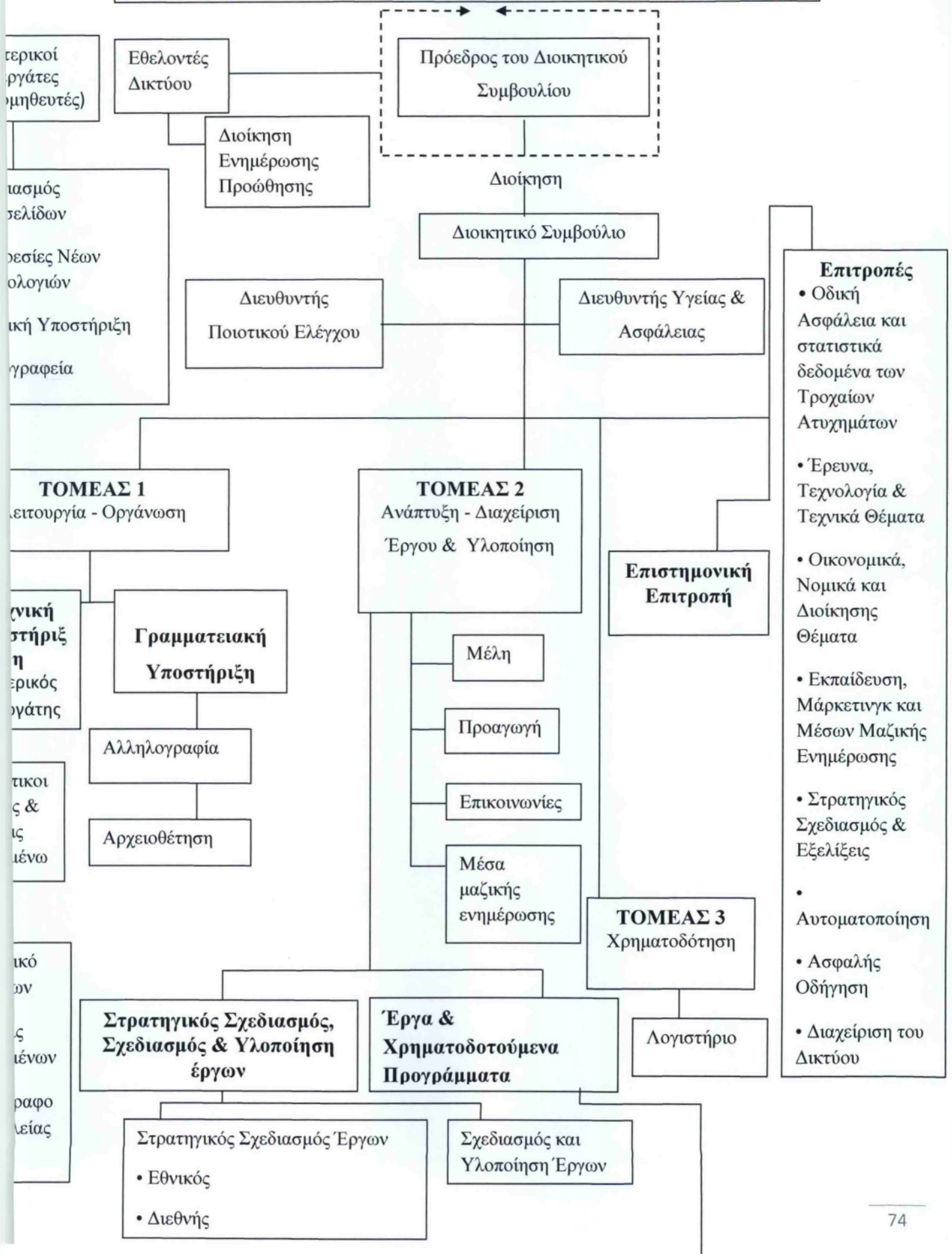
Άλλο.....

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Ινστιτούτο Οδικής Ασφάλειας «Πάνος Μυλωνάς»

Σχήμα 1. Οργανόγραμμα Ινστιτούτου Οδικής Ασφάλειας «Πάνος Μυλωνάς»